

เอกสารประกอบการพิจารณาสมัคร
เชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ
และรองเจ้าคณะอำเภอของคณะสงฆ์หนใต้
ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗
ณ วัดนาสาร ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐-๒๒๔๔-๒๓๑๑ โทรสาร ๐-๒๒๔๔-๒๓๑๓

พระบรมราชาโชวาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก

“การธำรงความเจริญมั่นคงของพระศาสนา จึงน่าที่จะ
เน้นที่การแนะนำให้เห็นประโยชน์ของการศึกษาปฏิบัติธรรมเป็น
สำคัญ เมื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติธรรมเกิดขึ้นแล้ว ก็จะมีพลังใจ
และจะชวนชวนายศึกษาปฏิบัติให้สูงขึ้น และเมื่อชาวพุทธรู้ธรรมะ
ปฏิบัติธรรมกันอย่างถูกต้องทั่วถึงมากขึ้น พระศาสนาก็จะเจริญ
มั่นคง”

กิจกรรมของสงฆ์ในการพัฒนาวัดด้านศาสนบุคคล*

โดย

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถร ป.ธ.๙)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก

เจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

กรุงเทพมหานคร

บทนำ

เมื่อพูดถึงวัดส่วนใหญ่จะนึกถึงโบสถ์ วิหาร ศาลา กุฏิ เจดีย์ และที่เผาศพ เป็นต้น สิ่งดังกล่าวนี้มีผู้ให้ความสำคัญมากเหลือเกินอยู่แล้ว แต่น่าจะคิดให้กว้างออกไปว่า ศาสนสถานดังกล่าวนั้น หากขาดคนอยู่คนดูแลคนบำรุงรักษา แล้วจะอยู่ในสภาพอย่างไร? กลายเป็นวัดร้าง วัดเจียบเหงา ขาดความรื่นรมย์ ความอบอุ่นใจ ไม่มีชีวิตจิตใจ อีกอย่างหนึ่ง ถ้าวัดนั้นมีคนอยู่ คนดูแล คนบำรุงรักษา หากแต่ว่าคนส่วนใหญ่ในวัดนั้น ขาดความมีระเบียบแบบแผน แทนที่จะเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาเลื่อมใสก็กลายเป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ที่อยู่ในวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด

ประเภทแห่งศาสนบุคคล

บุคคลในศาสนาแต่เดิมแบ่งออกเป็น ๔ คือ

๑. ภิกษุ

๒. ภิกษุณี

๓. อุบาสก

๔. อุบาสิกา

เรียกว่า “พุทธบริษัท” ต่อมาได้มีคำเรียกเพิ่มขึ้นบ้าง ลดลงไปบ้าง ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดในปัจจุบันคือ นักบริหาร

* สมัยดำรงตำแหน่ง พระธรรมคุณาภรณ์

นักบริหาร

๑. คุณลักษณะเฉพาะตัวนักบริหาร

นักบริหารมี ๓ ประเภท คือ

๑. ประเภทดีคนเดียว
๒. ประเภทไม่มีหลัก
๓. ประเภทหนักในเหตุผล

- **ประเภทแรก** คือ พวกอึดดาธิปไตย ทำอะไรเอาแต่ใจตัวเองไม่ยอมฟังความคิดเห็นของใครทั้งนั้น ไม่เชื่อใจลูกน้อง ไม่ไว้ใจใคร ไม่ยอมแบ่งงานให้ลูกน้องที่พอจะมีความสามารถทำ ไม่ฝึกหัดคนไว้ทำงาน

- **ประเภทที่สอง** พวกไม่มีหลัก หูเบา เชื่อง่าย ผิดหรือถูกไม่รู้ ไม่มีหลักการของตัวเอง ลงโทษ หรือยกย่อง โดยที่ไม่ได้ไปสืบสวนและสอบสวนให้แน่ชัดด้วยตนเอง

- **ประเภทที่สาม** หนักในเหตุผล คือมีเหตุผลในการทำงานรับฟัง ความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นได้ ใช้คนให้ถูกกับงาน ฝึกคนไว้ทำงาน รักษาของเก่าที่ดีไว้ และสร้างสรรค์ของใหม่ให้เกิดขึ้น

๒. มีลักษณะที่แสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไปดี กล่าวคือ

ก. มีความจริงใจ

- ไม่แสดงอาการอ่อนแอ และให้เหินว่ามีความหวังดี หวังความเจริญต่อเขา

ข. มีความเต็มใจ

- ทั้งในขณะที่มอบงานให้หรือเมื่อเขาทำงานให้แล้ว

ค. รู้จักดักเตือน

- หมายถึงว่า เมื่อเขาทำงานผิดหรือประพฤติผิดก็ต้องรู้ว่า ควรจะเตือนเขาเวลาไหน จะเตือนส่วนตัวหรือส่วนรวม หรือเวลาไหนควรจะยกย่องชมเชย นักบริหารบางคนมีแต่ยกย่องไม่มีการลงโทษ นับว่าผิดหลักบริหารและทำให้เห็นได้ชัดว่า เห็นแก่ตัว คือต้องการให้เขารักเราเท่านั้น ไม่คำนึงถึงงาน

ง. แนบเนียน

- คือ ละเอียดลออสามารถจะยกย่องชมเชยหรือดักเตือน ตลอดถึงสั่งงานอย่างมีระเบียบเหมาะสมกับเหตุการณ์

๓. มีศิลปะในการฟัง

ผู้รู้กล่าวไว้ว่า “การสนทนาที่ดีที่สุดคือ การรู้จักฟังคนอื่นพูด” เพราะทุกคนจะสบายใจเมื่อรู้ว่า คนอื่นฟังเรื่องของตัวเอง ฟังความคิดเห็นของตน และปล่อยให้เล่าเหตุการณ์ที่ตนประสบมา ฉะนั้น จึงต้องมีหลักในการฟังและการสนทนา คือ

- อย่าด่วนแย้งหรือขัดขึ้นทันที
- อย่าด่วนปฏิเสธ ปล่อยให้เขาพูดให้จบ

- อย่ารีบสรุปว่า ตัวรู้แล้ว ฟังมาแล้ว
- อย่าวิพากษ์วิจารณ์ทันที แต่จงสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง
- สนใจเรื่องที่เขาพูดนั้น สบตาเป็นครั้งคราว
- พยายามเข้าใจสิ่งที่เขาพูด
- เสริมต่อเมื่อมีจังหวะพอจะเสริมต่อให้เขาพูดให้เต็มที่ หรือช่วยให้การสนทนา

เป็นที่น่ายินดีของทุกฝ่าย

๔. รู้จักถาม

การถามที่ดีนั้น ควรเป็นการถามที่จะต้องได้คำตอบ น้อมใจให้กล้าตอบ กล้าสารภาพ กล้าเปิดเผย

๕. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

การปรับปรุงตัวเองทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติงานนั้นมีประโยชน์ ทำให้ งานก้าวหน้า การจะปรับปรุงตัวเองนั้น ก็ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น รู้จักเปรียบเทียบ งานวัดอื่น ๆ สังคมอื่น ๆ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองบ้าง จะได้มีประสบการณ์เพราะประสบการณ์ มี ๒ แบบ

๑. ประสบการณ์ซ้ำ ๆ คือ รู้และเห็นแต่สิ่งเดิม คนเดิม งานเดิม

๒. ประสบการณ์ก้าวหน้า คือ เข้าใจแสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอ เข้าใจเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น สถานที่อื่น ประเทศอื่น และนำเอาสิ่งดี ๆ มาปรับปรุงท้องถิ่นของตน

๖. ความรอบคอบ

รู้จักพิจารณาบุคคลที่จะไปติดต่อ และบุคคลที่มาติดต่อ พิจารณาดูว่า เขาต้องการอะไรบ้าง เป็นคนชนิดใด เข้าใจพิจารณางานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัดโดยรอบคอบ

๗. คุณธรรม

หลักพรหมวิหารและหลักสังคหวัตถุเป็นต้น ที่จำเป็นจะต้องยึดถือเป็นแนว ในใจอย่างถูกต้อง และใช้อย่างถูกต้อง มิใช่อ้างแต่เมตตาดอย่างเดียว หรืออุเบกขาอย่างเดียว

เมื่อก้าวถึงนักบริหารผู้เป็นหัวหน้าแล้วจะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า ทำอย่างไร พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด จึงจะเป็นผู้ที่ประชาชนนิยม ชื่อนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องกิจกรรมอันจะพัฒนาบุคคลให้สมบูรณ์ทั้งกายและใจ

กิจกรรม

กิจกรรมที่จะพัฒนาพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด ควรกำหนดเป็นกิจกรรมชั่วคราว และกิจกรรมถาวร

ก. กิจกรรมชั่วคราว หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว เช่น สนทนาธรรม บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม เป็นต้น

ข. กิจกรรมถาวร หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำ กำหนดเป็นระยะยาว เช่น ฝึกการปฏิบัติธรรม สอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมทั้ง ๒ ประเภทควรจะกำหนดหลักไว้ ๗ ประการ ดังนี้ คือ

๑. ความมุ่งหมาย
๒. ประโยชน์จากการจัดกิจกรรม
๓. กิจกรรมประเภทต่าง ๆ (จัดประเภทให้เหมาะสมแก่คน แก่สถานที่ แก่เหตุการณ์)
๔. ขอบเขตที่พึงสังวรไม่ให้กิจกรรมกลายเป็นผลร้าย
๕. หน้าที่ของหัวหน้าบริหารงาน
๖. หลักการควบคุมงาน
๗. ข้อควรคำนึงอื่น ๆ

การจัดกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญต้องรอบคอบ นี้ก็อยู่เสมอกว่า เป็นกิจกรรมเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ต้องมีขอบเขตของกิจกรรม กิจกรรมต้องไม่ทำลายส่วนใหญ่ของพระพุทธศาสนา แต่เป็นกิจกรรมเสริมความสำคัญของพระพุทธศาสนา มีการติดตามผลของกิจกรรมในทางคุณค่าคุณธรรมไม่มองเฉพาะผลทางด้านวัตถุ น่าจะคำนึงเป็นนิตยเมื่อจัดกิจกรรมว่า "กิจกรรมแสดงสัญลักษณ์ของตนเอง"

เมื่อได้ดำเนินการพัฒนาโดยวิธีการต่าง ๆ แล้ว ควรจะได้ติดตามผลวัดผลว่าได้ผลจากการพัฒนาอย่างไรบ้าง จึงขอวางแนวพหุเป็นเครื่องสังเกตดังต่อไปนี้

เครื่องวัดความเจริญและความเสื่อมของวัด

เกี่ยวกับพระภิกษุสามเณร

การที่จะรู้ว่า วัดได้พัฒนาด้านบุคคลเพียงไร อาจดูได้จากการเปรียบเทียบ ดังนี้

พัฒนาแล้ว	ยังไม่พัฒนา
พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบแบบแผนดี - มีธรรมประจำใจ - ไม่ยินดีลาภที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ - เอื้อเฟื้อและอำนวยประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ	พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีระเบียบแบบแผน - ไม่มีธรรมประจำใจ - ยินดีลาภที่เกิดขึ้นทุกวิถีทาง แม้ที่มิชอบด้วยพระธรรมวินัย - ไม่เอื้อเฟื้อและไม่อำนวยประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ

หวังว่าข้อคิดเรื่องการพัฒนาบุคคลในศาสนาจะช่วยให้แง่คิดในการปฏิบัติงานพอสมควร ขอยุติไว้เพียงแค่นี้

หน้าที่ของชนชาวไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๖๖ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

คำว่า "ศาสนา" หมายถึงพระพุทธศาสนา ตามความในพระราชบัญญัติว่า "ด้วยความหมายแห่งธงไตรรงค์" ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ (ดุสิตสมิต ฉบับพิเศษ ๒๔๖๑ หน้า ๔๒) ที่ว่า

“ขอรำรำพรรณบรรยาย แห่งสี่ทั้งสามงามอนันต์ ขาว คือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ และธรรมะคัมภีร์จิตใจ แดง คือโลหิตเราชาวไทย เพื่อรักษาชาติศาสนา น้ำเงิน คือสีโลภ ธ ไปรดเป็นของส่วนองค์ จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ ที่รักแห่งเราชาวไทย ทหารอดตารนำไป วิชีวิตก็สู้เกียรติสยาม”	ความคิดเครื่องหมาย หมายพระไตรรัตน์ ซึ่งยอมสละได้ อันจอมประชา จึงเป็นสีธง ยงยุทธวิชัย
---	---

รายชื่อคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร

---

๑. นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายประศาสตร์ ทองปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พันตำรวจโท เจ๊ะอิสมาแอ เจ๊ะโมง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนัจมุดดีน อูมา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายพินิจ จันท์สมบุญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางอนงค์วรรณ เทพสุทิน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. ร้อยโท ดร.กุเทพ ใจกระจ่าง	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายสุวรรณ กู้สุจริต	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นางพิชญ์สินี กิตติรักษกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายวิจิตร พรพฤตพันธ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายอรรถพล มามะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายยงยุทธ สุวภาพ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. หม่อมราชวงศ์ดำรงดิศ ดิศกุล	โฆษกคณะกรรมการ
๑๔. นายจรัส เวียงสงค์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๕. นายอมรเทพ สมหมาย	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๖. นายพรชัย อรรถปรียางกูร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๗. นายณัฐมล สมบูรณ์เทอดธนา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ หมวด ๔ กรรมการ ข้อ ๘๐ (๒๖) ได้บัญญัติว่า

"คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม" มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษา ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและเอกลักษณ์ไทย

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ แล้วรายงานคณะกรรมการในเวลา que คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คณะอนุกรรมการกระทำการ พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดไม่เสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด ให้ประธานคณะอนุกรรมการขออนุญาตขยายเวลาต่อที่ประชุมคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วยคณะอนุกรรมการมีจำนวนไม่เกินสิบคน โดยให้ตั้งจากบุคคลที่เป็นกรรมการในคณะนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนอนุกรรมการ ทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่กรรมการเสนอ

ลำดับที่

เรื่อง

๑. บทบาทไวยาวัจกร
  ๒. ไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
  ๓. การกันเขตจัดประโยชน์
  ๔. การออกหนังสือสำคัญเอกสารสิทธิ์
  ๕. การจัดให้เช่าที่ดินวัด
  ๖. การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินวัด
  ๗. การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของวัด
-

บทบาทและหน้าที่
ของ
ไวยาวัจกร

ไวยาวัจกร

ความหมายของไวยาวัจกร

ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนภิกษุหรือสงฆ์, ผู้ทำการชวนชวนแทนภิกษุหรือสงฆ์
ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนสงฆ์, ผู้ช่วยชวนชวนทำกิจธุระ, ผู้ช่วยเหลือรับใช้พระ

ไวยาวัจกรตามพระวินัย

ตามพระวินัย มีไวยาวัจกร ที่ปรากฏในสิกขาบทที่ 10 จีวรวรรคที่ 1 นิสสัคคิยาจิตติย
ความว่า “ถ้าใคร ๆ นำทรัพย์มาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการ
จีวร ก็พึงแสดงคนวัด หรืออุบาสกว่า ผู้นี้เป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นเขามอบหมายไวยาวัจกร
นั้นแล้ว ตั้งภิกษุว่า ถ้าต้องการจีวร ให้เข้าไปหาไวยาวัจกร ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาแล้วทวงว่า เราต้องการ
จีวรดังนี้ได้ 3 ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวร ไปยื่นแต่พอเขาเห็นได้ 6 ครั้ง ถ้าไม่ได้ ขึ้นไปทวงให้เกิน 3 ครั้ง ยืนเกิน
6 ครั้ง ได้มา ต้องนิสสัคคิยาจิตติย ถ้าไปทวงและยื่นครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวรจำเป็นต้องไปบอกเจ้า
ของเดิมว่าของนั้นไม่สำเร็จประ โยชน์แก่ตนให้เขาเรียกเอาของเขาคืนมาเสีย”

อธิบายความตามวินัยมุข เล่ม 1 กัณฑ์ที่ 6 สิกขาบทที่ 10 ว่า อนึ่ง พระราชาก็ดี ราชอำมาตย์
ก็ดี พรหมณ์ก็ดี คฤหบดีก็ดี ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ไปด้วยเหตุเฉพาะภิกษุว่า เจ้าจงจ่ายจีวร ด้วยทรัพย์
สำหรับจ่ายจีวรนี้แล้ว ยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจีวร ถ้าทุดนั้น เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์
สำหรับจ่ายจีวรนี้ นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ภิกษุนั้น พึงกล่าวต่อทุดนั้นอย่าง
นี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไม่ พวกเรารับแต่จีวรอันเป็นของควร โดยกาล ถ้าทุดนั้น
กล่าวต่อภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ถ้าใคร ๆ ผู้เป็นไวยาวัจกรของท่านมีหรือ ภิกษุผู้ต้องการจีวร พึงแสดงชนผู้ทำ
การในอาราม หรืออุบาสก ให้เป็นไวยาวัจกร ด้วยคำว่า คนนั้นแลเป็นไวยาวัจกรของพระภิกษุทั้งหลาย
ถ้าทุดนั้น ตั้งไวยาวัจกรนั้นให้เข้าใจแล้ว เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็น
ไวยาวัจกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้ว ท่านจงเข้าไปหา เขาก็ให้ท่านครองจีวรตามกาล ภิกษุผู้ต้องการ
จีวร เข้าไปหาไวยาวัจกรแล้ว พึงทวงพึงเตือน 2 – 3 ครั้ง ว่า รูปต้องการจีวร ภิกษุทวงอยู่เตือนอยู่
2-3 ครั้ง ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จ ไม่ได้
พึงเข้าไปยื่นต่อหน้า 4 ครั้ง 5 ครั้ง 6 ครั้ง เป็นอย่างมาก เธอยื่นนั่งต่อหน้า 4 ครั้ง 5 ครั้ง 6 ครั้ง เป็นอย่าง
มาก ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจีวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ถ้าเธอ
พยายามให้ยิ่งกว่านั้น ยังจีวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสสัคคิยาปาจิตติย ถ้าให้สำเร็จไม่ได้พึงไปเองก็ดี ส่งทุด
ไปก็ดี ในสำนักที่ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรมาเพื่อเธอ บอกว่า ท่านส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ไปเฉพาะ
ภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จประ โยชน์น้อยหนึ่งแก่ภิกษุนั้นไม่ ท่านจงทวงเอาคืนทรัพย์ของท่าน ทรัพย์
ของท่านอย่าได้ดิบหายเสียเลย นี้เป็นสามิจกรรม (คือการชอบ) ในเรื่องนั้น

ไวยวัจกรที่ปรากฏในวินัยมุข เล่ม 2 ทัศนะที่ 20 กล่าวว่า “ที่กัลปนา คือที่นาที่สวนและที่
อย่างอื่นอีก อันทายกผู้เจ้าของบริจาคไว้เพื่อเป็นค่าปัจจัยบำรุงสงฆ์ เช่นเรียกในบัดนี้ว่าที่ธรณีสงฆ์ใน
บาลี แสดงครุภัณฑ์ ไม่ได้กล่าวถึง แต่ในบาลีเกศชชขันธกะกล่าวไว้แต่ไม่ชัดเจนความดังนี้ พืชของบุคคล
อันเพาะปลูกในพื้นที่ของสงฆ์ เจ้าของพึงให้ส่วนแล้วบริ โภค นี้ก็ได้แก่ที่นาหรือที่สวนมีคนเช่าถือ เสีย
ค่าเช่าให้แก่สงฆ์ ที่กัลปนานี้ อนุโลมเข้าในบทอารามวัตถุ เป็นครุภัณฑ์ ของอันเกิดขึ้นในที่นั้นหรือจะ
เรียกว่าค่าเช่าก็ตามที่ทายกผู้ถวายไม่ได้กำหนดเฉพาะปัจจัย ต้องการด้วยปัจจัยอย่างใด จะน้อมไปเพื่อ
ปัจจัยอย่างนั้น ควรอยู่ที่ทายกผู้ถวายกำหนดเฉพาะเสนาสนปัจจัย ต้องน้อมเข้าไปในเสนาสนะเท่านั้น
ถ้าไวยวัจกรสงฆ์ดูแลทำที่กัลปนานั้นเอง ไม่ได้ให้มีผู้เช่าถือ จำผลประโยชน์อันเกิดในที่นั้น ให้แก่
ผู้ทำผู้รักษาตามส่วนได้อยู่ ผู้ทำผู้รักษามีกรรมสิทธิ์ในของอันเกิดขึ้น ณ ที่นั้น เท่าส่วนอันตนจะพึงได้
อีกฝ่ายหนึ่ง ในบาลีเกศชชขันธกะนั่นเองกล่าวว่า พืชของสงฆ์เพาะปลูกในที่ของบุคคล พึงให้ส่วนแล้ว
บริ โภค น่าจะได้แก่การที่ไวยวัจกรสงฆ์ เช่านาหรือสวนของคนอื่นทำเป็นของสงฆ์ เช่นนี้ท่านยอมให้
จำผลประโยชน์ของสงฆ์ ให้เป็นค่าเช่า ค่าถือแก่เจ้าของที่ การเช่นนี้ยังไม่เคยได้ยินว่ามีสักรายหนึ่ง
มีแต่บุคคลเช่าที่ของสงฆ์ทั้งนั้น”

ไวยวัจกรตามกฎกระทรวง

ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ.2505

ข้อ 6 ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชี
รับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้ เจ้าอาวาสตรวจตรา
ดูแลให้ เป็นไปโดยเรียบร้อย และถูกต้อง

ข้อ 7 ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมาย
เรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัดให้
เจ้าอาวาสแจ้งต่อ กรรมการศาสนาหรือศึกษาราชการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบ ไม่ช้ากว่าห้าวัน นับแต่วัน
รับหมาย

ไวยวัจกรตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

มาตรา 23 การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งอื่นๆ และไวยวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
และวิธี ที่กำหนดในกฎหมายอาญา

มาตรา 45 ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์
และไวยวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

ไวยาวัจกรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีที่มีการมอบหมายให้ไวยาวัจกรดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัด ไวยาวัจกรมีฐานะเป็น “ตัวแทน” ของวัดในการจัดการทรัพย์สินของวัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตราชำระใหม่ (พ.ศ.2535)

ไวยาวัจกรตามประมวลกฎหมายอาญา

ไวยาวัจกรมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญาจึงได้รับการคุ้มครองและควบคุม ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 136 ผู้ใดคู่มั่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 147 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่น โดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

หน้าที่ของไวยาวัจกร

1. หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัต
2. หน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

หน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ 1 ได้แก่หน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัตจากส่วนราชการที่ได้ตั้งนิตยภัตถวายแก่พระภิกษุในวัดนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ไวยาวัจกรจะต้องได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเพื่อนำไปแสดงเป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้จ่ายนิตยภัต ตามระเบียบของทางราชการ ส่วนหน้าที่ไวยาวัจกรประเภทที่ 2 คือ หน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดซึ่งต้องมีหนังสือมอบหมายของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน เนื่องจากศาสนสมบัติของวัดมีอยู่มากมายหลายชนิด บางส่วนสำหรับใช้ในการพระศาสนา และบางส่วนก็มิได้ใช้ในการพระศาสนา นอกจากนี้ วิธีการดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัด ก็อาจกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน ฉะนั้น ทรัพย์สินส่วนใดจะมอบหมายให้ไวยาวัจกรจัดการ โดยวิธีใดจึงจำเป็นต้องมี “หนังสือ” มอบหมาย ของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่อง หรือข้อยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกร

แต่อย่างไรก็ดี ในการปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรประเภทที่ 2 ถึงแม้ว่าจะได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเป็นหลักฐานไว้แล้วก็ตาม ไวยาวัจกรจะดำเนินการไปโดยอิสระตามความพอใจของคนก็หาไม่ จะต้องจัดการให้เป็นไปโดยชอบด้วยบทบัญญัติในมาตรา 40 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กล่าวคือ ต้องให้เป็นไปตาม “วิธีการ” ที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยนัยนี้ ถ้าไวยวัจกรปฏิบัติกรใด ๆ โดยไม่ได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสกัณฑ์ หรือได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสแล้ว แต่กระทำไปโดยมิชอบด้วยวิธีการตามที่กำหนดไว้ใน กระจกเงา ก็คือ ต้องถือว่าได้กระทำไปโดยนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือมิชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ของตนแล้วแต่กรณี หากเกิดข้อบกพร่อง หรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้วไวยวัจกรจะต้อง “รับผิดชอบ” ในความบกพร่องหรือความเสียหายนั้น โดยนัยเดียวกัน ถ้าเจ้าอาวาสมอบหมายให้ ไวยวัจกรปฏิบัติกรใด ๆ โดยมิได้มอบหมายเป็นหนังสือ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 นี้แล้ว หากเกิด ข้อบกพร่องหรือเสียหายขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวแล้วเจ้าอาวาสจะต้องร่วม “รับผิดชอบ” ในความบกพร่อง หรือความเสียหายนั้นด้วย

การแต่งตั้งไวยวัจกร

เนื่องจากไวยวัจกรต้องรับภาระปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนได้ ส่วนเสียของวัด และพระศาสนาอยู่หลายประการ เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องเสียหายในการปฏิบัติ หน้าที่ของไวยวัจกรดังกล่าวแล้วจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้ง ไวยวัจกรไว้เป็นพิเศษ ซึ่งแยกสาระสำคัญออกพิจารณาได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. หลักเกณฑ์การแต่งตั้งไวยวัจกร
2. วิธีการแต่งตั้งไวยวัจกร
3. การแต่งตั้งไวยวัจกรหลายคน
4. การแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งไวยวัจกร

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งไวยวัจกร

คฤหัสถ์ที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นไวยวัจกรตามกฎหมายแพ่งและวิธีพิจารณาความ ญัตติที่ 18 (พ.ศ.2536) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยวัจกร ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 6

ข้อ 6 คฤหัสถ์ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้มีหลักฐานมั่นคง
- (4) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยวัจกรได้
- (5) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
- (6) ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน

ไม่สมประกอบหรือมีโรคเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสเพล

เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาจิม หรือติดยาเสพติดให้โทษ

- (8) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินก้นพันตัว

(9) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การของรัฐบาล หรือบริษัทห้างร้านเอกชน ในความคิดหรือมีมลทินมัวหมองในความคิดเกี่ยวกับการเงิน

(10) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติในข้อ 6 โดยตลอดแล้ว จะเห็นได้ว่าได้กำหนด “คุณสมบัติ” ของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งโยยาวัจกรไว้มากถึง 10 ประการ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลและความมุ่งหมายอันสำคัญอยู่หลายประการ แต่ถ้าจะกล่าวโดยสรุปแล้วก็เพื่อให้ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม แก่ตำแหน่งหน้าที่โยยาวัจกร ซึ่งแยกพิจารณาโดยสังเขปได้ดังนี้

(1) เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่ของโยยาวัจกร จะต้องมีการติดต่อประสานงานกับบุคคล “หลายฝ่าย” เช่น เจ้าอาวาสและบรรพชิตในวัดนั้น ฝ่ายหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องฝ่ายหนึ่ง ตลอดถึงประชาชนทั่วไปอีกฝ่ายหนึ่ง จึงจำเป็นต้องกำหนด “คุณสมบัติ” เกี่ยวกับเรื่องเพศ วัย สัญชาติ ศาสนา หลักฐานการครองชีพ ความรู้ความสามารถ ความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งมีร่างกายและจิตใจอันสมบูรณ์ ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ 1 ถึงประการที่ 6 ทั้งนี้ ด้วยความมุ่งหมายเพื่อให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

(2) นอกจากนี้ โยยาวัจกรยังมีหน้าที่อันสำคัญอีกส่วนหนึ่งกล่าวคือมีหน้าที่ต้องรับเก็บรักษา และเบิกจ่าย “เงินศาสนสมบัติ” ของวัดเป็นจำนวนมากตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับเรื่อง “ความประพฤติ” มิให้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นคนมีหนี้สิน สิ้นพันตัว ไม่เคยมีความผิดเสียหายเกี่ยวกับการเงิน ตลอดถึงไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะกระทำผิดอาญามาก่อน ดังที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ประการที่ 7 ถึง ประการที่ 10 ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผู้ที่มีเกียรติเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ และป้องกันมิให้เกิดการทุจริตบกพร่องเสียหายแก่ทรัพย์สินของวัดและพระศาสนา

ฉะนั้น ในเรื่อง “คุณสมบัติ” ของโยยาวัจกรทั้ง 10 ประการ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 6 นี้ จึงจัดเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกและแต่งตั้งโยยาวัจกร เพราะถ้าปรากฏว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นโยยาวัจกรนั้น “บกพร่อง” จากคุณสมบัติเพียงประการใดประการหนึ่ง การแต่งตั้งย่อมไม่เป็นการสมบูรณ์ตามกฎหมาย นอกนี้ ยังต้องคำนึงการให้ชอบด้วย “วิธีการ” แต่งตั้งตามที่บัญญัติไว้อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะได้พิจารณาในลำดับต่อไป

วิธีการแต่งตั้งโยยาวัจกร

เนื่องจากมีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติของโยยาวัจกรไว้เป็นหลักเกณฑ์ ในการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนด “วิธีดำเนินการ” แต่งตั้งโยยาวัจกร ไว้อีกส่วนหนึ่ง เพื่อควบคุมการแต่งตั้งให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย ดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 7 มีความว่า

ข้อ 7 ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น
ปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกกฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ 6 เมื่อมีมติเห็นชอบในกฤหัสถ์
ผู้ใดก็ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งกฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกร เพื่อความเหมาะสมจะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียว หรือหลายคน
ก็ได้ ในกรณีที่ไวยาวัจกรหลายคน ให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่การงาน ให้แก่ไวยาวัจกรแต่ละคนเป็น
หนังสือ

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกร

โดยที่ไวยาวัจกร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดประ โยชน์ศาสนสมบัติของวัด
อันเป็นทรัพย์สินของ “พระศาสนา” นอกจากจะมีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่
ไวยาวัจกร พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรตลอดจน
“ความรับผิดชอบ” ในหน้าที่ของไวยาวัจกรไว้เป็นพิเศษอีกส่วนหนึ่ง เช่นเดียวกับความรับผิดชอบของ
ข้าราชการฝ่ายบ้านเมือง ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินแผ่นดิน หรือของ “ชาติ” ซึ่งแยกออก
พิจารณาได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ความรับผิดชอบในทางแพ่ง
2. ความรับผิดชอบในทางอาญา

ส่วนความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อที่ 1 คือ ความรับผิดชอบในทางแพ่งนั้น
หมายถึงความรับผิดชอบในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “ตัวแทนของวัด” ซึ่งเป็นนิติบุคคล ตามที่บัญญัติไว้
ในมาตรา 31 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ถ้าไวยาวัจกรกระทำการใด ๆ โดยมีขอบด้วยอำนาจหน้าที่ของไวยาวัจกรหรือมิชอบ
ด้วยสิทธิหน้าที่ของวัด หากเกิดความเสียหายแก่วัดหรือบุคคลภายนอกก็ตาม ไวยาวัจกรผู้นั้นต้องรับผิด
ต้องรับใช้ความเสียหายนั้นแก่วัด หรือบุคคลภายนอกแล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ ลักษณะ 15 ตัวแทน

ความรับผิดชอบของไวยาวัจกรในข้อที่ 2 คือ ความรับผิดชอบในทางอาญานั้น หมายถึง
ความรับผิดชอบในฐานะที่ไวยาวัจกรเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราช
บัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มีความว่า

“มาตรา 45 ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์
และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา”

ตามบทบัญญัติในมาตรา 45 ซึ่งยกฐานะของไวยาวัจกรให้เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาเช่นนี้ มิใช่มีความมุ่งหมายแต่เพียง “ควบคุม” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรเท่านั้นยังมีความมุ่งหมายแต่เพียง “ควบคุม” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรเท่านั้นยังมีความมุ่งหมายเพื่อ “คุ้มครอง” การปฏิบัติหน้าที่ของไวยาวัจกรอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติแยกความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานไว้เป็น 2 ลักษณะ คือความผิดเกี่ยวกับการปกครอง และความผิดเกี่ยวกับความยุติธรรม และความผิดทั้ง 2 ลักษณะ นั้นยังแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ

1. ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
2. ความผิดต่อเจ้าหน้าที่พนักงาน

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับเรื่องเจ้าพนักงานไว้ในลักษณะ และหมวดอื่น ๆ อีกในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในที่นี้จะกล่าวแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องและสำคัญเท่านั้น

โดยนัยนี้ ถ้ามีผู้ใดกระทำความผิดต่อไวยาวัจกรผู้กระทำความตามหน้าที่ต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วยความผิดต่อเจ้าพนักงาน หรือในลักษณะหรือหมวดอื่น ๆ แล้วก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีนั้น ๆ ขอนำตัวอย่างมาประกอบการพิจารณาเฉพาะแต่เพียงบางกรณี

ตัวอย่าง เช่น ผู้ใดดูหมิ่น ไวยาวัจกร ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องมีความผิดฐาน “ดูหมิ่น” เจ้าพนักงานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 136

โดยนัยเดียวกัน ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดกระทำความผิดต่อหน้าที่ของตนต้องด้วยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดความผิดต่อเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงาน หรือในลักษณะและหมวดอื่น ๆ แล้วก็ต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกรณีนั้น ๆ

ตัวอย่าง เช่น ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดเบียดบังยักยอกทรัพย์สินของวัด อันอยู่ในความครอบครองของตนตามหน้าที่ ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงาน “ยักยอก” ทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 หรือ

ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยทุจริตเป็นการเสียหายแก่วัด ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทาง “ทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 151 นั้น หรือ

ถ้าไวยาวัจกรผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ต้องมีความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดย “มิชอบ” หรือโดยทุจริตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 157 มีความว่า

มาตรา 157 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*****

**ไวยาวัจกรเป็น
เจ้าพนักงานตาม
ประมวลกฎหมายอาญา**

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

และ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

และ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

* สำหรับมาตรา ๑ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕"

หมวด ๑ สมเด็จพระสังฆราช

• มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พระธรรมวินัยและกฎหมายมหาเถรสมาคม

• มาตรา ๙ ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใดตามพระราชอัธยาศัยก็ได้

• มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ถ้าสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมที่เหลืออยู่เลือกสมเด็จพระราชาคณะรูปหนึ่งผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชมิได้ทรงแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนคามารกสามหรือสมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ให้นำความในวาระหนึ่ง และวาระสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนามสมเด็จพระราชาคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรานี้ในราชกิจจานุเบกษา

• มาตรา ๗ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

• มาตรา ๘ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

• มาตรา ๑๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเถรสมาคม

* มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่งและพระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ

มาตรา ๑๓ ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขาธิการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่งและให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่ง เป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งคนแทน

* มาตรา ๑๕ ทวิ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๒ และการให้กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

* มาตรา ๑๕ ตรี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (๒) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

---

* มาตรา ๑๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๕ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๑๕ ตรี เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสมณะระพี การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

(๔) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น เพื่อการนี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ ระเบียบ ออกคำสั่ง นิเทศหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ใช้อำนาจได้และจะมอบให้พระภิกษุรูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๘ เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ ตามวรรคหนึ่งก็ได้

• มาตรา ๑๕ จัตวา เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครองสำหรับพระภิกษุ และสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองของคณะสงฆ์ก็ได้

พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโทษตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ

• มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม มหาเถรสมาคม และมีได้มอบหมายให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้นั้นมีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคมต้องมีกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการโดยการ แต่งตั้งร่วมกันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม

• มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการดำรงกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่างตาม มาตรา ๑๕ วรรคสอง ให้ถือว่ามหาเถรสมาคมมีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น

• มาตรา ๑๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามมติมหาเถรสมาคม ประกอบด้วยพระภิกษุหรือนุคคลอื่นจำนวนหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาถกแถลงเรื่อง ที่จะเสนอต่อมหาเถรสมาคมและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย โดยขึ้นตรงต่อมหาเถร สมาคม

การจัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การแต่งตั้งกรรมการหรืออนุ กรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหรืออนุกรรมการ และระเบียบการประชุม ให้เป็นไปตาม ระเบียบมหาเถรสมาคม

• มาตรา ๑๕ จัตวา เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

• มาตรา ๑๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

• มาตรา ๑๘ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

• มาตรา ๑๙ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์

* มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม

การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

* มาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์

การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครองดังนี้

(๑) ภาค

(๒) จังหวัด

(๓) อำเภอ

(๔) ตำบล

จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้น ตามลำดับดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าคณะภาค

(๒) เจ้าคณะจังหวัด

(๓) เจ้าคณะอำเภอ

(๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอื่นเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และวินายกกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

---

* มาตรา ๒๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๒๐ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมวด ๔

นิกกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิกกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิกกรรมที่จะลงแก่ภิกษุก็ต้องเป็นนิกกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้งบกับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิกกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการขอด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎมหาเถรสมาคม ห้ามมหาเถรสมาคม หรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิกกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิกกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิกกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

• มาตรา ๒๗ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิกกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิกกรรมนั้น

(๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา

(๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

(๔) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

* มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๒ ทวี วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด ให้กรมการศาสนามีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วยการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

(๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

(๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

(๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแด่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

* มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผัดการจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายุความขึ้นต่อสูกับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

* มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

* มาตรา ๓๑ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

* มาตรา ๓๒ ทวี เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

* มาตรา ๓๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

* มาตรา ๓๕ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๓๖ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มียอมนเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- (๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

- (๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- (๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัฬหีบทหรือให้ขอมมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

หมวด ๖

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- (๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
- (๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

* มาตรา ๔๒ ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอัครราชกุมาร หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอัครราชกุมารตามมาตรา ๒๓ แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ จัตวา วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๔ ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมิคว่ำวินัจฉัยตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ก็ตาม แต่มาบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จหรือปิดบังความจริงต่อพระอัครราชกุมาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

* มาตรา ๔๕ ทวี ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

* มาตรา ๔๕ ตริ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๘ เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

* มาตรา ๔๖ การปกครองคณะสงฆ์อื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

-
- * มาตรา ๔๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
  - * มาตรา ๔๓ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
  - * มาตรา ๔๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
  - * มาตรา ๔๔ ทวี เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
  - * มาตรา ๔๕ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔
  - * มาตรา ๔๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

พระราชกฤษฎีกา

แก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

พ.ศ. ๒๕๔๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

เป็นปีที่ ๕๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๔๕
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับ
การโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม
พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

(๒) ให้แก้ไขคำว่า “สำนักนายกรัฐมนตรี” เป็น “กระทรวงคมนาคม” คำว่า “สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก” เป็น “สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร” และ คำว่า “เลขาธิการคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร”

มาตรา ๔๑ ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน” คำว่า “อธิบดีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” เป็น “อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน” คำว่า “เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” คำว่า “รองเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน” และคำว่า “ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ” เป็น “ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน”

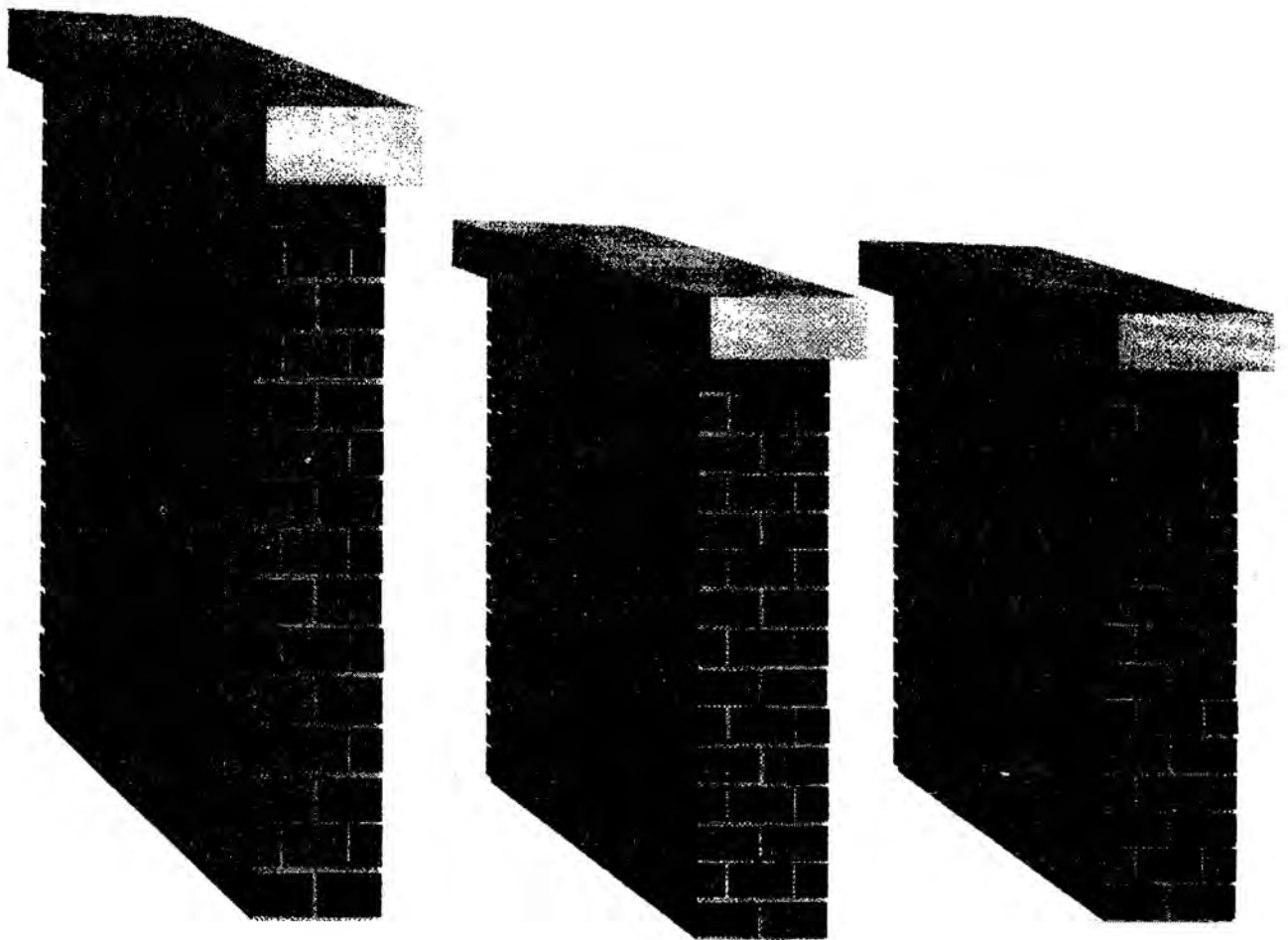
มาตรา ๔๒ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” และ “กรมการศาสนา” เป็น “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ” เป็น “นายกรัฐมนตรี” และคำว่า “อธิบดีกรมการศาสนา” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

มาตรา ๔๓ ในพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” และคำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

มาตรา ๔๔ ในพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์” คำว่า “ปลัดกระทรวงมหาดไทย” เป็น “ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์” และคำว่า “อธิบดีกรมการปกครอง” เป็น “อธิบดีกรมปศุสัตว์”

มาตรา ๔๕ ในพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๕ ให้แก้ไขคำว่า “กรมทรัพยากรธรณี” เป็น “กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่” คำว่า “อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี” เป็น “อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่” และคำว่า “ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่” เป็น “เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่”

การกันเขตจัดประโยชน์

หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่วัด

1. ปัญหาอุปสรรค เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกันเขตที่วัดที่เป็นที่จัดประโยชน์ อาทิเช่น ก่อสร้างอาคารพาณิชย์หรือแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 (2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ นั้น จะกระทำได้อีกต่อเมืองกรมการศาสนา เห็นชอบ และได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมนั้น ซึ่งในเรื่องนี้ยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมาก ที่ทำการให้ที่ดินดังกล่าวจัดประโยชน์ โดยไม่ทำการขอกันเขตอย่างถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในแง่การใช้ที่ดิน อาจเป็นจากหลายสาเหตุ คือ

1. ไม่เข้าใจหลักการใช้ที่ดิน
2. ไม่เข้าใจวิธีดำเนินการขอกันเขต
3. อื่น ๆ

ในการกันเขตดังกล่าววัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนมหาเถรสมาคม ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนกันเพื่อให้การกันเขตเป็นไปได้อย่างไม่มีความขัดแย้ง และถูกต้องตามหลักการ จึงควรที่จะยกเรื่องนี้มาพิจารณา

2. วิธีการดำเนินการ จะต้องจัดทำแผนผังวัดแสดงการใช้ที่ดินของวัด แบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาสสาธารณะสงเคราะห์ กำหนดที่ตั้งเสนาสนะต่าง ๆ ให้ถูกมาตราส่วน แบ่งเขตที่ต้องการกันเป็นเขตจัดประโยชน์อย่างชัดเจน ถ้าจะให้ได้ผลถูกต้องตามหลักการ ควรมอบให้สถาปนิกหรือช่างที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ที่ดินเกี่ยวกับวัดเป็นผู้จัดทำแผนผัง โดยมีหลักการและจุดประสงค์ดังนี้

- 2.1 เพื่อให้การใช้ที่ดินจัดประโยชน์เป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่ทำลายหรือ บัง ความสว่างงามของวัด
- 2.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินวัดจัดประโยชน์สอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินของ สำนักผังเมือง
- 2.3 เพื่อป้องกันการจัดประโยชน์ในที่ดินของวัด ที่ขัดกับแนวทางการพัฒนาวัด ป้องกัน การบุกรุกที่ดินวัดและการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากบุคคลภายนอก และผู้มีอิทธิพล

3. หลักการพิจารณาเพื่อกำหนดวางผังกันเขตที่ดินเพื่อจัดประโยชน์ของวัด

- 3.1 จะต้องห่างจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างของวัดไม่น้อยกว่า 20 เมตร
- 3.2 จะต้องไม่ทำลายคุณค่าทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมของวัด
- 3.3 จะต้องไม่บังหน้าวัดเกินกว่า 50 % ของรอบวัด

**4. ข้อกำหนดประกอบหังกันเขตจัดประโยชน์สำหรับอาคารที่จะก่อสร้างในเขต
ที่ จัดประโยชน์ของวัด**

- 4.1 อาคารจะต้องไม่สูงเกิน 10.00 เมตร
- 4.2 อาคารจะต้องใช้ประตูหน้าต่างที่มีลวดลายในส่วนที่ติดกับวัด
- 4.3 จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี
- 4.4 จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่รบกวนความสงบของพระสงฆ์

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนผังวัดจำนวน.....ชุด

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อ/ฉายาเจ้าอาวาส.....ตำแหน่งทางการปกครอง

คณะสงฆ์เป็น.....

วัตถุประสงค์ในการขอกันเขตจัดประโยชน์.....

.....

.....

รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินในการกันเขตจัดประโยชน์ จำนวนที่ดิน
ที่ตั้งวัดทั้งหมด จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวนที่ดินที่ขอ
กันเขตจัดประโยชน์ จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

จึงเจริญพรมาเพื่อแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณา

ต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ

(.....)

เจ้าอาวาส

แบบฟอร์มแสดงความคิดเห็น

ความเห็นเจ้าคณะตำบล.....

.....

ลงชื่อ.....

( )

ความเห็นเจ้าคณะอำเภอ.....

.....

ลงชื่อ.....

( )

ความเห็นนายอำเภอ.....

.....

ลงชื่อ.....

( )

ความเห็นเจ้าคณะจังหวัด.....

.....

ลงชื่อ.....

( )

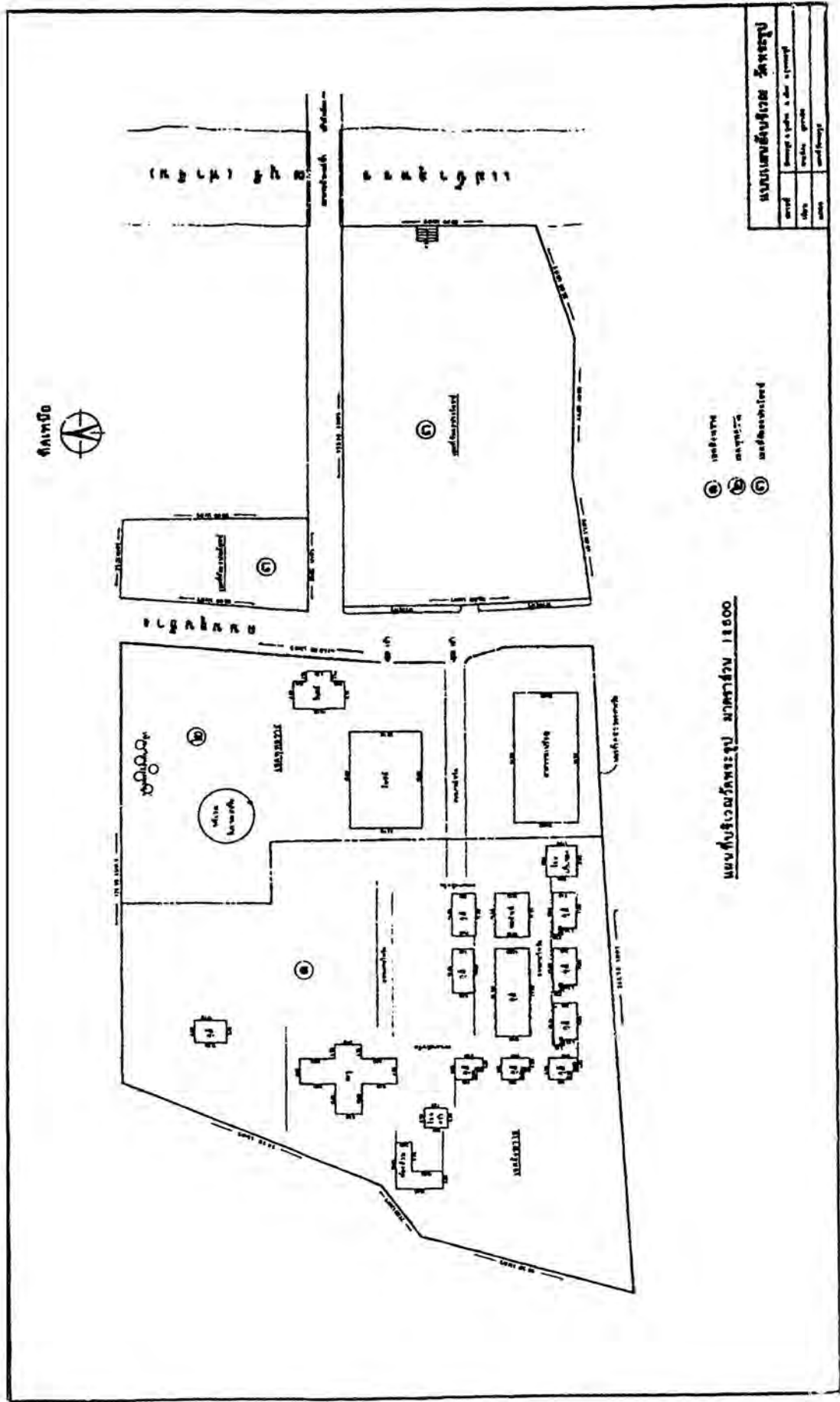
ความเห็นผู้ว่าราชการจังหวัด.....

.....

ลงชื่อ.....

( )

แผนผังวัดแสดงอาคารเสนาสนะและบริเวณหอพักนักเรียน

การออกกเอกสารสิทธิ

การออกหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด

นายอวยพร จินาโต

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535

ได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับที่ดินของวัด คือ

มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- 1) ที่วัด คือ ที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- 2) ที่ธรณีสงฆ์ คือ ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- 3) ที่กัลปนา คือ ที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

“มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้กระทำได้อีก
แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐ
วิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับคำพิพากษาจากส่วน
ราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายอุทธรณ์ความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่อง
ทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับ
ผิดชอบแห่งการบังคับคดี”

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งไม่ใช่ของวัดใด

วัดหนึ่ง

- 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนา
เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนี้ด้วย

การดูแลและรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎ
กระทรวง

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันและรักษาที่ดินของวัดมิให้
บุคคลอื่น นำที่ดินของวัด ไปเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เมื่อบุคคลอื่นครอบครองที่ดินของวัด และนำ
ไปออกหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองแล้ว ถ้าหากทางวัดมีหลักฐานที่สามารถฟ้อง
เพิกถอนให้กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดได้ การสร้างวัดก่อน พ.ศ.2484 ส่วนใหญ่มิได้คำนึงถึง

หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด จะเห็นได้ว่าหลักฐานเพียงการครอบครองที่ดิน และขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ประกอบกับประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของวัด

ปัจจุบันนี้สภาพบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการตัดถนนหนทางที่ดินเริ่มมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ดินของวัด เริ่มมีปัญหาด้านการบุกรุกและโต้แย้งกรรมสิทธิ์กับเอกชนข้างเคียง เมื่อมีกรณีพิพาท ถ้าหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินของวัด ไม่สามารถที่จะยืนยันว่าเป็นของวัด ได้ทำให้มีโอกาสสูญเสียที่ดินไปโดยไม่สามารถที่เรียกคืนมาได้ อีกทั้งการปกครองดูแลที่ดินก็เป็นไปด้วยความลำบาก เพราะไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์เป็นของวัด โดยสมบูรณ์ตามกฎหมายต่อไป

หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด ที่จะดำเนินการมีโฉนดที่ดินและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) มีวิธีการดำเนินการ คือ

1. โฉนดที่ดิน

1.1 ให้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ 16/2528 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2528 ที่ประชุมมีมติดังนี้

1) ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลายซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร กิ่ง ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2496 ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน กล่าวคือ การขอรับวัดรับ โฉนด การขอสอบเขต การขอแบ่งแยก และการขอรับรองแนวเขตที่ดินของวัด 4 ประการนี้ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนา หรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

2) ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าว ในข้อ 1 โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทนายทนายกาแห่งวัดนั้น อันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือมีจำนวน 2 หรือ 3 ท่าน ให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัดแต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

มติมหาเถรสมาคมนี้ กรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งให้กรมที่ดิน จังหวัดเจ้าคณะภาค และเจ้าคณะจังหวัดทราบด้วย

1.2 ให้ทางวัดจัดเตรียมหลักฐานและประสานงานกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคมดังนี้

1.2.1 เตรียมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด หลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ใบตราตั้งเจ้าอาวาส ฯลฯ

1.2.2 เตรียมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ค่าวาง

มัคฉำรังวัด ฯลฯ (ซึ่งสำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดให้) เพราะวัดมีพระสงฆ์ทางวัดจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

1.2.3 เตรียมผู้ที่จะถือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามข้อ 1.2.2 แทนวัด โดยคัดเลือกจาก ไวยาวัจกร กรรมการของวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเชื่อถือได้ และร่วมดำเนินการกับตัวแทนตาม มติมหาเถรสมาคม อย่างน้อยวัดละ 1 คน

1.3 ตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสำรวจ และรังวัดที่ดิน ตัวแทนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่การปฏิบัติงานจริงให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ในกรณีที่วัดมอบให้ไวยาวัจกรหรือทายกทายิกาดำเนินการ ต้องดำเนินการ คือ

1.3.1 ก่อนดำเนินการ ต้องได้รับมอบอำนาจจากทางวัดเสียก่อน

1.3.2 เตรียมการดำเนินการ คือ

1.3.2.1 ยื่นคำขอรังวัดต่อสำนักงานที่ดิน โดยมีหลักฐานประกอบ เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) หลักฐานทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินของวัด ใบตราตั้งเจ้าอาวาส หลักฐานการได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมา ประวัติของวัด ในการครอบครองที่ดิน

1.3.2.2 วางเงินมัดจำทำการรังวัดตามกำหนด (สำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดเอง) พร้อมทั้งรับหมาย-ส่งหมาย เพื่อให้ที่ดินข้างเคียงมาระวังชี้แนวเขต

1.3.2.3 เมื่อถึงวันทำการรังวัด ต้องติดต่อบริษัทช่างแผนที่ไปดำเนินการ พร้อมทั้งนำรังวัดชี้แนวเขตที่ดินรอบแปลง และอำนวยความสะดวกให้แก่ช่างแผนที่จนกระทั่งงาน เรียบร้อย

1.3.2.4 ต้องคอยติดตามเรื่องมีเหตุขัดข้องอย่างไร และคอยช่วยแก้ไขให้ งานเรียบร้อย

1.3.2.5 รับหมายและนำเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินปิดประกาศตามชั้นตอน เพื่อรอรับโฉนด

1.3.3 เมื่อดำเนินการจนได้รับโฉนดที่ดินแล้ว ให้นำโฉนดเก็บรักษาไว้ที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และแจ้งทางวัดทราบ

2 หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) การดำเนินการขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) วัดมีพระสงฆ์สามารถที่จะดำเนินการได้เอง โดยมอบให้ไวยาวัจกรกรรมการของทางวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเห็นสมควร เป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็ได้ มีวิธี ดำเนินการอยู่ 2 อย่าง คือ

2.2 ขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) เฉพาะราย

2.3 ขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ

ในกรณีวัดมอบให้ไวยาวัจกร หรือกรรมการของทางวัดดำเนินการต้อง ดำเนินการ คือ

1. ให้เตรียมหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดินของวัด พร้อมทั้งทำหนังสือไปยื่นคำขอที่สำนักงานที่ดินอำเภอ ซึ่งที่ดินของวัดตั้งอยู่
2. ที่ดินอำเภอจะเป็นผู้นัดหมายในการดำเนินการ เช่น เงินค่าวางมัดจำรังวัดวันกำหนดรังวัดพิสูจน์ และหนังสือถึงที่ดินข้างเคียงให้มาระวังชี้แนวเขต ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกำหนดนัดหมาย
3. จะต้องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ และนำรังวัดพิสูจน์ในบริเวณที่ดินให้รอบแปลง มีการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงจนครบทุกรายรอบแปลง
4. คอยติดตามเรื่องที่ที่ดินอำเภอ เพื่อนำมาข้อมติประกาศ และรอรับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) และแจ้งให้ทางวัดทราบว่าได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

3.การเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน และออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ โดยใช้

รูปถ่ายทางอากาศ (น.ส.3)

เป็นโครงการของกรมที่ดิน ซึ่งกำหนดว่าแต่ละปีจะมีการดำเนินการในท้องที่ใดบ้าง โดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า กำหนดทำการเมื่อใด เมื่อทราบว่าที่ดินของวัดอยู่ในเขตโครงการให้ทางวัดดำเนินการเอง หรือในกรณีที่ยอมให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นตัวแทนในการดำเนินการมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ คือ

- 3.1 ต้องทราบวันกำหนดดำเนินการของกรมที่ดิน ซึ่งปิดประกาศให้ทราบล่วงหน้า
- 3.2 ในวันที่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินมาทำการรังวัดพิสูจน์ในที่ดิน ต้องเตรียมตัวเพื่อนำชี้แนวเขตรอบแปลง และทำการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงทุก ๆ แปลง
- 3.3 ให้ถ้อยคำและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดิน
- 3.4 คอยติดตามเรื่อง และรอรับแจกโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก) เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และแจ้งให้ทางวัดทราบต่อไป

ปัญหาในการดำเนินการ

1. ขาดการประสานงานระหว่างทางวัดและตัวแทน(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) ส่วนมากทางวัดคิดว่ามอบให้ดำเนินการแล้ว คงจะดำเนินการจนเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงไม่ค่อยได้ประสานงานและช่วยเหลือ ทำให้งานล่าช้าและขาดขั้นตอนในการติดตามเรื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีงานที่ต้องปฏิบัติประจำมากอยู่แล้ว ซึ่งทางวัดจะต้องประสานงานและช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเรียบร้อย
2. ปัญหาเกี่ยวกับการได้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง และที่ดินสาธารณะ เช่นทางสาธารณะ ทำให้งานล่าช้ามาก การแก้ปัญหาจะต้องเตรียมหลักฐานของวัดให้แน่ชัด เช่นแผนที่ระวางการได้มาซึ่งที่ดินของวัด การครอบครองที่ดินของวัด และค้นหลักฐานของเอกชนข้างเคียงรอบแปลงที่สำนักงานที่ดิน เช่น การได้มาซึ่งที่ดินของแต่ละแปลง การรับรองแนวเขตที่มีมาแต่เดิมจะช่วยทำให้แก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น และถูกต้องตามหลักฐานของแต่ละฝ่าย
3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ถ้าตัวแทน(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนัก

งานวัฒนธรรมจังหวัด) เป็นผู้ถือจ่ายเอง โดยทางวัดมอบให้จะมีปัญหาหล อย ๆ อย่าง เช่น มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ได้ สำหรับการแก้ปัญหาโดยให้ทางวัดตั้งผู้ถือจ่ายเงินค่าใช้จ่าย โดยคัดเลือกจาก ไวยาวัจกร กรรมการวัดอย่างน้อย จำนวน 1 คน และผู้ถือจ่ายเงินนี้จะต้องประสานงาน และช่วยติดตามเรื่องรับตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) จนเสร็จการ

ประโยชน์ของโฉนดที่ดิน

1. ทำให้ผู้ถือครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน
2. ทำให้เกิดความมั่นคงในหลักกรรมสิทธิ์แก่เจ้าของที่ดิน
3. ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของตนทั้งต่อรัฐและในระหว่างเอกชนด้วยกัน
4. ทำให้รู้ตำแหน่งที่ตั้งตลอดจนขอบเขตและจำนวนเนื้อที่ของที่ดินแต่ละแปลงได้ถูกต้อง
5. ทำให้สามารถระงับการทะเลาะวิวาท การซื้อขายสิทธิในที่ดิน หรือการรุกล้ำแนวเขตที่ดินซึ่งกันและกัน
6. ทำให้เกิดการรักษา และหวงแหนในที่ดินของตน มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
7. การออกโฉนดที่ดินถือว่าการสร้างหลักฐานทางทะเบียนที่ดิน สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินตามกฎหมาย
8. การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมสำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน กระทำได้โดยง่าย และไม่ต้องมีการประกาศ เว้นแต่จะเป็นเรื่องมรดก
9. เจ้าของที่ดินสามารถใช้โฉนดที่ดินเป็นหลักฐานในการประเมินทุนทรัพย์ เพื่อขอรับเงินค่าทดแทนในกรณีที่มีการเวนคืนที่ดินได้ทันที หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเสียดำธรรมเนียม หรือภาษีอากรให้แก่รัฐได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม
10. การแย่งการครอบครองในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินกระทำได้ยาก
11. การออกโฉนดที่ดินทำให้เกิดผลดีแก่ประเทศทั้งในด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และอื่น ๆ

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๘/๑๐๖๕๔

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การระวางชี้แนวเขตที่ดินของวัด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

ตามที่คณะสังฆมนตรีได้ประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ มีมติว่าการทำนิติกรรมอันเกี่ยวกับที่ดินของวัด คือ การขอรังวัดรับโอนด การขอแบ่งแยก การขอขอบเขตและการรับรองเขตที่ดินของวัดทั้ง ๔ ประการให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนาหรือตัวแทนของกรมศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัด แต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาส และเมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนาจะไปรับรองแนวเขตที่ดินของวัดใด ต้องแจ้งให้เจ้าอาวาสวัดนั้นทราบก่อนทุกครั้ง นั้น

เนื่องจากปัจจุบัน กรมที่ดินมีนโยบายที่จะขยายการออกโฉนดที่ดินให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร และได้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศขึ้น ซึ่งกรมที่ดินมีความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสว่ามีหน้าที่บำรุงรักษาจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ประกอบกับเป็นผู้ที่ทราบแนวเขตที่ดินของวัดดี น่าจะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องดังกล่าวด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือผู้อื่นที่เห็นเหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็จะสะดวกแก่การออกโฉนดที่ดิน ตามโครงการของกรมที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างมาก และขอให้กรมการศาสนาพิจารณาทบทวนในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

กรมการศาสนา ได้นำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑. ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลาย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็ดี ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด

๒. ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าวในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทายกทายิกาแห่งวัดนั้นอันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือ มีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่านให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด แต่ข้อตกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้อำเภอต่าง ๆ ทราบด้วย ในการนี้กรมการ
ศาสนา ได้มีสการเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัดผู้ปกครองทางสงฆ์ทราบอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

แจ้ง สุขเกื้อ

(นายแจ้ง สุขเกื้อ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักงานศาสนสมบัติ

โทร. ๒๕๑๖๐๘๐ ต่อ ๓๒

สำเนาถูกต้อง

อวยพร จินาโต

(นายอวยพร จินาโต)

นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๘/๑๐๖๕๔

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การระวางชี้แนวเขตที่ดินของวัด

นํัสการ เจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุต) ทุกจังหวัด

ตามที่คณะสังฆมนตรีได้ประชุมพิจารณา เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ มีมติว่า การทำนิติกรรมอันเกี่ยวกับที่ดินของวัด คือ การขอรังวัดรับโอนด การขอขอบเขต การขอแบ่งแยก และการรับรองแนวเขตที่ดินของวัดทั้ง ๔ ประการ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนาหรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัด แต่ข้อคกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจาก เจ้าอาวาส และเมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนาจะไปรับรองแนวเขตที่ดินของวัด ต้องแจ้งให้เจ้าอาวาสวัดนั้นทราบก่อนทุกครั้ง นั้น

เนื่องจากปัจจุบัน กรมที่ดินมีนโยบายที่จะขยายการออกโฉนดที่ดิน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร และได้จัดทำโครงการพัฒนาที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศขึ้น ซึ่งกรมที่ดินมีความเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสว่ามีหน้าที่บำรุงรักษาจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ประกอบกับเป็นผู้ที่ทราบแนวเขตที่ดินของวัดดี น่าจะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องดังกล่าวด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ไวยาวัจกรหรือผู้ที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนก็จะสะดวกแก่การออกโฉนดที่ดิน ตามโครงการของกรมที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างมาก และขอให้กรมการศาสนาพิจารณาทบทวนในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

กรมการศาสนา ได้นำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑. ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลาย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครก็ดี ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี ให้ปฏิบัติตามมติคณะสังฆมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ ในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด

๒. ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกเขตดังกล่าวในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทายกทายิกาแห่งวัดนั้น อันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือ มีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่าน ให้เป็นผู้ดำเนินการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด แต่ในข้อคกลงใด ๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

จึงขอหมัสการมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้เจ้าอาวาสทุกวัดซึ่งอยู่ในสังกัดของ
พระคุณเจ้าทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอหมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง
แจ้ง สุขเกื้อ
(นายแจ้ง สุขเกื้อ)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักงานศาสนสมบัติ
โทร. ๒๕๑๖๐๘๐ ต่อ ๓๒
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ มท ๐๖๐๘/๒๓๕

กรมที่ดิน

๖ มกราคม ๒๕๒๕

เรื่อง การออก น.ส.๓ หรือโฉนดที่ดินของวัดร้าง

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

อ้างถึง หนังสือกรมการศาสนา ที่ ศธ ๐๔๐๘/๕๒๘๖ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ตามที่แจ้งว่า กรมการศาสนาได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปขอออก น.ส.๓ ที่วัดร้างในท้องที่อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี รวม ๑๒ แปลง แต่อำเภอขัดข้องเพราะที่ดินดังกล่าวไม่ได้มีการแจ้ง ส.ค.๑ ไว้ จึงหาวิธีว่าจะปฏิบัติอย่างไร นั้น

กรมที่ดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ บัญญัติไว้มีใจความว่า ให้ผู้ที่ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ หากไม่แจ้งภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าผู้นั้นเจตนาสละสิทธิ์ครอบครองที่ดินนั้น และรัฐมีอำนาจจัดที่ดินดังกล่าวตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติไว้มีใจความว่า ที่วัดจะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าวัดไม่ได้แจ้งการครอบครอง รัฐก็ไม่มีอำนาจนำไปจัดตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เพราะขัดกับกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ ฉะนั้นโดยนัยกลับกันวัดก็ไม่ต้องแจ้งการครอบครอง ซึ่งเรื่องทำนองเดียวกันนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาเคยพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย กรมทางหลวงแผ่นดิน และกรมชลประทานไว้แล้วว่า ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินซึ่งรัฐนำมาจัดตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ได้ เพราะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ฉะนั้นจึงเห็นว่าที่ดินของวัดไม่ต้องแจ้งการครอบครอง

๒. ที่ดินวัดร้างมิใช่สมบัติของวัดใดวัดหนึ่ง ย่อมเป็นศาสนสมบัติกลาง ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาที่จะดูแลรักษาและจัดการ การที่กรมการศาสนาได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปดำเนินการขอออก น.ส.๓ จึงเป็นการถูกต้องแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และกรมที่ดินได้แจ้งทางปฏิบัติให้จังหวัดอุดรธานีทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ศิริ เกวลินสฤกษ์ดี

(นายศิริ เกวลินสฤกษ์ดี)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

กองหนังสือสำคัญ

โทร. ๒๒๒๖๑๓๑-๔๐ ต่อ ๒๓๕

สำเนาถูกต้อง

ยวยพร จินาโต

(นายอวยพร จินาโต)

นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๔/ว ๔๒

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๒๕

เรื่อง การช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ดินของวัด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๔๐๑/๓๖๗๕๐ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๕

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบงานในหน้าที่ของกรมการศาสนาในส่วนภูมิภาคให้จังหวัด เป็นผู้มีส่วนอำนาจหน้าที่ปฏิบัติแทนกรมการศาสนา และได้วางแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว คือ

๑. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับจังหวัด ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ

๒. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอประจำกิ่งอำเภอพิจารณา แล้วเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอลงความเห็นและออกหนังสือในนามอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

บัดนี้ ปรากฏว่าได้มีวัดบางวัดในส่วนภูมิภาค เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัด เช่น การขออนุญาตโฉนดที่ดิน การขอสอบเขตที่ดิน การขอรังวัดแบ่งแยก การระวางชี้แนวเขตที่ดิน การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง ฯลฯ วัดมักจะมีหนังสือไปถึงกรมการศาสนาโดยตรง เพื่อให้กรมการศาสนาจัดเจ้าหน้าที่มาดำเนินการช่วยเหลือ โดยวัดมิได้ส่งเรื่องผ่านให้จังหวัดพิจารณาช่วยเหลือก่อน จึงทำให้เกิดความสับสนและไม่ถูกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องที่วัดขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินเป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้องตามขั้นตอนกับทั้งสะดวกรวดเร็ว จึงใคร่ขอความร่วมมือจากจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งให้วัดภายในจังหวัดทราบว่า เมื่อวัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัดในกรณีต่าง ๆ เมื่อต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือ ให้มีหนังสือมอบให้จังหวัดหรืออำเภอเป็นตัวแทนหรือช่วยเหลือเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยที่วัดจะต้องประสานงานและร่วมดำเนินการกับจังหวัดหรืออำเภอจนเสร็จการ

๒. เมื่อจังหวัดหรืออำเภอได้รับมอบเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินแล้ว แต่ไม่สามารถจะดำเนินการช่วยเหลือวัดได้ ขอให้จังหวัดแจ้งให้กรมการศาสนาทราบเพื่อกรมการศาสนาจะได้พิจารณาช่วยเหลือต่อไป

อนึ่ง เรื่องนี้กรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งเจ้าคณะจังหวัดเพื่อให้แจ้งวัดในสังกัดทราบ
อีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งการให้เจ้าหน้าที่ถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ
มงคล ศรีไพรวรรณ
(นายมงคล ศรีไพรวรรณ)
อธิบดีกรมการศาสนา

กองพุทธศาสนสถาน
โทร. ๒๕๑๖๑๑๓ ต่อ ๒๖
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๗

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๔๐๕/ว ๔๘

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๒๔

เรื่อง การช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ดินของวัด

นมัสการ เจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุต) ทุกจังหวัด

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบงานในหน้าที่ของกรมการศาสนาในส่วนภูมิภาคให้จังหวัด เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติแทนกรมการศาสนาและได้วางแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว

๑. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับจังหวัด ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ

๒. งานที่จะต้องปฏิบัติในระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภوبرะจำกิ่งอำเภอพิจารณา แล้วเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ลงความเห็นและออกหนังสือในนามนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

บัดนี้ ปรากฏว่าได้มีวัดบางวัดในส่วนภูมิภาค เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัด เช่น การขออนุญาตโฉนดที่ดิน การขอสอบเขตที่ดิน การขอรังวัดแบ่งแยก การระวางชี้แนวเขตที่ดิน การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียง ฯลฯ วัดมักจะมีหนังสือไปถึงกรมศาสนาโดยตรง เพื่อให้กรมการศาสนาจัดเจ้าหน้าที่มาดำเนินการช่วยเหลือ โดยวัดมิได้ส่งเรื่องผ่านให้จังหวัดพิจารณาช่วยเหลือก่อน จึงทำให้เกิดความสับสนและไม่ถูกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

เพื่อให้การดำเนินการปฏิบัติงานช่วยเหลือวัด ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินให้ถูกต้องตามขั้นตอน มีความสะดวกและรวดเร็ว จึงใคร่ขอให้เจ้าคณะจังหวัดได้แจ้งให้วัดในสังกัดทราบเพื่อถือเป็นแนวในการปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อวัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของวัดในกรณีต่าง ๆ และต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือ ให้วัดทำหนังสือมอบให้จังหวัดหรืออำเภอเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยที่วัดจะต้องประสานงานและร่วมดำเนินการกับจังหวัด หรืออำเภอจนเสร็จการ

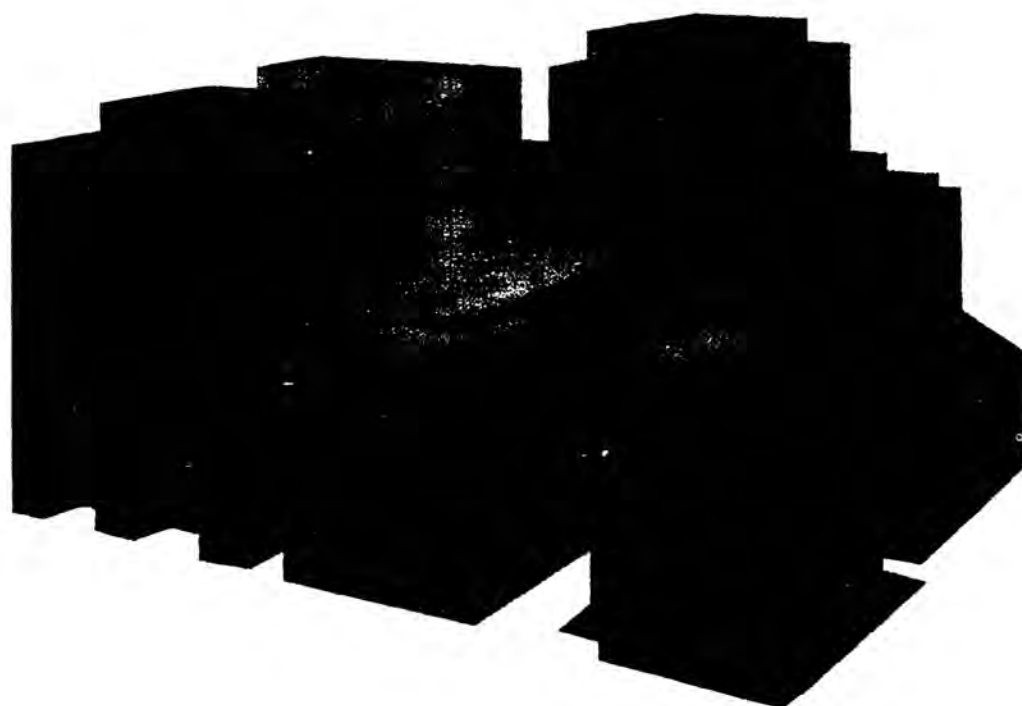
๒. เมื่อจังหวัดหรืออำเภอได้รับมอบเป็นตัวแทน หรือช่วยเหลือในกรณีที่วัดมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ไม่สามารถจะดำเนินการช่วยเหลือทางวัดได้ หรือในขณะที่ดำเนินการมีปัญหาประการใด จังหวัดจะมีหนังสือแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ เพื่อพิจารณาช่วยเหลือต่อไป

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดทราบ และขอความกรุณาแจ้งให้วัดในสังกัดทราบ เพื่อถือเป็น
แนวปฏิบัติต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง
มงคล ศรีไพรวรรณ
(นายมงคล ศรีไพรวรรณ)
อธิบดีกรมการศาสนา

กองพุทธศาสนาสถาน
โทร. ๒๕๑๖๑๑๓ ต่อ ๒๖
สำเนาถูกต้อง
อวยพร จินาโต
(นายอวยพร จินาโต)
นายช่างสำรวจ ๘

การจัดให้เช่า

การเข้าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อที่ 4 การให้เข้าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัด ที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกคือเมื่อได้รับความเห็นชอบ จากกรมการศาสนา

วิธีการให้เช่าที่ดินของวัด ไม่ว่าจะเป็นที่ธรณีสงฆ์หรือที่กัลปนา (คือที่ดินที่เจ้าของเขาอุทิศ ให้แก่ผลประโยชน์) หรือที่ดินที่วัดกันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 ข้อที่ 2 ก็ตาม ทางวัด จะต้องทำสัญญาไว้ด้วยกันอย่างมั่นคงทุกราย

การทำสัญญานั้น ควร ได้ให้ผู้มีความรู้ทางกฎหมายได้ตรวจร่างก่อน เมื่อเห็นว่าไม่มีทางที่วัด จะเสียเปรียบแล้วจึงลงนาม

การทำสัญญาดังกล่าว มี 2 อย่าง คือ

1. สัญญานานปี หมายถึงสัญญาที่เป็นข้อผูกพันต่อกันนานเกินสามปี
2. สัญญาธรรมดา หมายถึงสัญญาที่เป็นข้อผูกพันต่อกันเพียงชั่วปีเดียวหรือไม่เกินสามปี

ในการทำสัญญาสองอย่างนี้ ถ้าเป็นสัญญาธรรมดา วัดจัดทำได้เอง แต่ถ้าเป็นสัญญานานปี ตามข้อ 1. วัดจะต้องส่งร่างสัญญานั้น ไปให้กรมการศาสนาตรวจพร้อมด้วยเอกสารเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง เมื่อ กรมการศาสนาตอบให้ความเห็นชอบแล้วจึงลงนามในสัญญาได้

วิธีขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

การขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนาตามข้อนี้ ให้จัดส่งเอกสารต่าง ๆ ไปพร้อมกัน คือ

1. หนังสือแสดงเหตุผลในการที่ทางวัดจะให้เช่าที่ดิน
2. แผนผังวัดฉบับสำเนา 2 แผ่น แสดงที่ดินที่วัดจะให้เช่า
3. ร่างสัญญาเช่าพร้อมด้วยเอกสารแนบท้ายสัญญา (ถ้ามี)

การจดทะเบียนสัญญา

เมื่อวัดดำเนินการทำสัญญานานปีเรียบร้อยแล้ว ถ้าที่ดินให้เช่านั้นเป็นที่มิโฉนด ให้นำ สัญญาเช่าไปจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด ถ้าเป็นที่ไม่มีโฉนด ให้นำไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ โดยไม่ชักช้า พร้อมกับนำหลักฐานการให้ความเห็นชอบของกรมการศาสนาไปแสดงแก่เจ้าหน้าที่ทะเบียนด้วย

ห้ามสร้างข้อผูกพันก่อนได้รับความเห็นชอบ

ข้อควรระวังในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงข้อนี้ คือ ในระหว่างที่รอรับคำตอบให้ความเห็นชอบ จากกรมการศาสนาอยู่นั้น ห้ามมิให้วัดรับเงิน หรือสิ่งตอบแทนใด ๆ จากผู้ขอเช่าที่ดิน อันจะทำให้เกิดการผูกพัน ขึ้นแก่วัด ทั้งต้องห้ามมิให้ฝ่ายผู้เช่าเข้าไปปลูกสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงบนที่ดินนั้นด้วย

กฎกระทรวง^๑

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาศาสนาจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาศาสนาจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

๑. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ ตอน ๕๔ หน้า ๗๕๕ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ข้อ ๔ ให้กรรมการศาสนากำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ ระบุให้การดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง จึงต้องออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติและเพื่อให้การจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้เป็นไปโดยเรียบร้อย

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑

เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

ด้วยในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้ว ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ยังกำหนด แนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณะสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นตาม กาลสมัย ทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูก ดำเนินคดีเตียน และมีได้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติอีกประการหนึ่ง ถึงเวลาแล้วที่ควรจะดำเนินแนวนโยบาย เกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติการ ดังนี้

๑. วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้าง งบประมาณ ผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับ ทั้งเงินบำรุงวัดทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร ร่างสัญญาการก่อสร้างไปยังกรม การศาสนาเพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒. ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๓. วัดจะทำสัญญาเช่าได้ ในเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมครั้งนั้น มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และให้กรมการศาสนาแจ้งมติ เรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าอาวาสภายในสังกัด ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติตามมติเรื่องนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

บันทึกข้อความ

มทคณกระกรมการ พศป.

ส่วนราชการ .....

ที่ ..... วันที่ 17 กันยายน 2534

เรื่อง ขอโชที่คินวักสุเทพารามสร้างหลุมหลุมภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

ทวย จังหวัดนครศรีธรรมราช แจ้งว่า ได้รับการเสนอแนะจากคุณชวัญแก้ว วัชรโรทัย รองราชเลขาธิการสำนักพระราชวัง และเลขาธิการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ว่า ควรจัดสร้างอาคารหลุมภัยขึ้นที่ตำบลแหลมตะตุมทุก อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ราษฎรได้ใช้อาศัยหลุมภัยเมื่อเกิดวากภัยและอุทกภัย ส่วนในยามปกติจะใช้เป็นอาคารจกนิตรรสการแสดงเหตุการณ์มหาวากภัย ปี พ.ศ.2505 เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือใช้เป็นสถานที่เล่นกีฬาในร่มก็ได้ ซึ่งจังหวัดโคทิจำรณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์แก่ราษฎร เป็นอย่างมากในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินอันอาจจะเกิดจากวากภัยและอุทกภัย จึงได้เสนอโครงการของงบประมาณไปยังกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต่อมากรมโยธาธิการได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการสำรวจและโคตสถานที่ที่จะโคตสร้างอาคารหลุมภัยที่เหมาะสมคือบริเวณตรงข้ามวัดสุเทพาราม หมู่ที่ 1 ตำบลแหลมตะตุมทุก อำเภอบางขัน เนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ ต่อมา จังหวัดโคตรับแจ้งจากสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนว่า คณะกรรมการจัดสร้างหลุมหลุมภัยจากวากภัยและอุทกภัยในพื้นที่ชุมชนโคตประชุมเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2533 และได้มอบให้จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอโชที่คินของวัดสุเทพาราม เพื่อโชเป็นทีสำหรับสร้างหลุมหลุมภัยดังกล่าว ซึ่งในการนี้จังหวัดโคตขออนุญาตโชที่คินวัดโคตโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาต่อเจ้าอาวาสวัดสุเทพาราม ซึ่งเจ้าอาวาสอนุญาตและทางวัดโคตสำเนาหนังสือให้เจ้าคณะฝ่ายสงฆ์ตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเพื่อทราบแล้ว จึงเสนอกกรมการศาสนาเพื่อพิจารณา

สำนักงานศาสนสมบัติโคตตรวจสอบยังบริเวณที่ตั้งวัดแล้วปรากฏว่า วัดสุเทพารามมีเนื้อที่ประมาณ 33 ไร่เศษ มีถนนสภาตำบลคั่นแบ่งที่คินออกเป็นสองส่วน คานทิศโคตเป็นบริเวณที่ตั้งวัดส่วนคานทิศเหนือเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ เป็นที่ว่างเปล่าไม่มีการโคตประโยชน์ จึงเห็นเป็นการสมควรที่วัดจะให้ทีทำการปกครอง (ฝ่ายกิจการพิเศษ) โชที่คินแปลงดังกล่าวเนื้อที่ 4 ไร่เศษ เพื่อสร้างหลุมหลุมภัยจากวากภัยและอุทกภัยโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาการโชที่คิน เนื่องจากการโชที่คินเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน เมื่อโคตรับความเดือดร้อนเมื่อเกิดวากภัยและอุทกภัย แต่เมื่อหมดความจำเป็นในการโชที่คินแปลงนี้ก็ขอให้ส่งมอบที่คิน

~~.....~~ แก้วคันทน์

กรมการศาสนาจึงสั่งให้นำเสนอคณะกรมการ พศป. เพื่อพิจารณา

ได้นำเสนอคณะกรรมการ พศป. ในการประชุมครั้งที่ 18/2534 วันที่ 13 กันยายน 2534
เพื่อพิจารณาแล้ว

ที่ประชุมเห็นว่าที่ดินเป็นที่ของวัด เจ้าอาวาสให้ไร้ที่ดินโดยไม่มีคำขอบแทนไม่ชอบด้วย
พระวินัย จึงมีมติให้กรมการศาสนาแจ้งวัดเพื่อพิจารณา
จึงเวียนมาเพื่อโปรดส่งสำนักงานศาสนสมบัติดำเนินการต่อไป.

e →

(นายสมศักดิ์ เลหาภักดิ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

เลขาธิการคณะกรรมการ พศป.

๑๗ ก.ย. 253๕

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ 18/2540

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒๑/น.๕๔๐

เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนทางภรรยาอวมผ่านที่วัดหรือ
ที่ธรณีสงฆ์ของวัด

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาลสมมติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ 18/2540 เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2540 เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40 บัญญัติว่า "การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง" กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) กำหนดวิธีการเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่า กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) กำหนดวิธีการดำเนินการไว้แต่เฉพาะการให้เข้าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงวิธีการในการจดทะเบียนทางการจ่ายอวม ซึ่งกรมการศาสนาสมควรแก้กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องจดทะเบียนทางการจ่ายอวมด้วย เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องการให้เช่า กรมการศาสนาจึงได้แก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 37 บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้วตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2535) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณลงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นตามกาลสมัย ทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูกดำเนินคดี และมิให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติวัดอีกประการหนึ่ง สมควรจะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ ให้ครอบคลุมถึงเรื่องจดทะเบียนทางการจ่ายอวมด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติ การ ดังนี้

1. หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดเพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะมีการกำหนดระยะเวลาเช่าก็ปฏิบัติตาม ให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาการจ่ายออมเท่านั้น

2. ในการที่มีผู้ขอทำสัญญา และจดทะเบียนทางการจ่ายออมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแผนผังสังเขปประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางการจ่ายออม ขนาดของทางการจ่ายออม เช่น ความกว้าง ความยาว และจำนวนเนื้อที่ โดยเข้ามาตราส่วนให้ชัดเจน ลำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เงินบำรุงวัด เงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ ไปยังกรมการศาสนา เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน

3. ให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้น ๆ และหลักฐานครบถ้วนถูกต้อง แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

4. วัดจะทำสัญญาและจดทะเบียนการจ่ายออมได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

กรมการศาสนาเห็นควรนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณาก่อนจะนำเสนอมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นชอบตามข้อเสนอ กรมการศาสนาจะได้แจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าอาวาสวัดทุกวัดภายในสังกัด ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

ได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ 6/2540 วันที่ 23 มิถุนายน 2540 พิจารณาแล้ว

ที่ประชุมมีมติควรให้ความเห็นชอบตามที่กรมการศาสนาเสนอ และให้นำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

วิบูลย์ วัฒนวิทย์
(นายประจักษ์ วัฒนวิทย์)
น.ร. พ.ศ. ๒๕๓๖.๑๖
๗.๑.๕๐

การจัดทำทะเบียน ทรัพย์สินของวัด

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ. ศ. ๒๕๑๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้ไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาราชการจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสวัดให้ไวชาวัจนกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลา การเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวชาวัจนกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตรา ดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่ดิน เจ้าอาวาส ไวชาวัจนกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูก หมายเรียก เข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาส แจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาราชการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๘ ให้กรมการศาสนากำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้ คำแนะนำในการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

(ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2535

มาตรา 31 วัดมีสองอย่าง

(1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(2) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

(1) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

(2) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

(3) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้แต่โดยพระราชบัญญัติ
เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผัดกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อผู้กับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สิน
อันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการ
บังคับคดี

มาตรา 37 วรรค 1 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้ บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง

(2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 45 ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

คำแนะนำการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๕ ตอน ๘๘ หน้า ๗๘๘ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๑) ให้ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดทุกส่วนทุกระดับ จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับนี้

โดยที่ ข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว บัญญัติว่า “การได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัดให้ลงทะเบียนของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินเมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนั้น”

คำว่าทรัพย์สินตามกฎหมายกระทรวงนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มาเป็นสมบัติของวัด แต่โดยที่สิ่งของบางอย่างของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินไป การพิจารณาว่าควรจะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัดควรอาศัยพระวินัยเป็นหลักด้วย ทรัพย์สินประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับที่เรียกว่า “ของสงฆ์” นั้นเอง แต่ก็มีข้อควรกำหนดลงไว้เพื่อมิให้ผิดพลาดดังนี้ คือ

- เงิน ต้องลงบัญชีทุกบาททุกสตางค์
- ที่ดิน ต้องลงบัญชีทุกส่วนของเนื้อที่
- อาคารถาวร ต้องลงบัญชีทุกหลัง
- สิ่งของมีค่า ต้องลงบัญชีทุกอย่าง
- สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราว เข้าอาวาสพิจารณา

ตามสมควร

วัดจะต้องมีสมุดทะเบียนทรัพย์สินไว้อย่างน้อย ๒ เล่ม

(ไม่รวมบัญชีเงิน) คือ

(๑) ทะเบียนสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของเคลื่อนที่ได้

(๒) ทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ สำหรับจดของเคลื่อนที่ไม่ได้ สมุดทะเบียน

ให้ใช้ตามแบบของกรมการศาสนา

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

๑. เมื่อได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัด ก็ให้แยกลงทะเบียน ๒ เล่มนั้น เล่มใดเล่มหนึ่ง ตามแต่ประเภททรัพย์สินนั้น คือสิ่งใดเป็นสังหาริมทรัพย์ก็นำลงทะเบียนสังหาริมทรัพย์ สิ่งใดเป็นอสังหาริมทรัพย์ก็นำลงทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้แบบ สบว. ๑ เช่นเดียวกัน

การได้ที่ดินมาเป็นของวัด

๒. เฉพาะการได้มาซึ่งที่ดิน มีวิธีปฏิบัติพิเศษกว่าทรัพย์สินอย่างอื่น ที่ดินดังกล่าวนี้ หมายถึง

- ที่ดินตรงที่ตั้งวัดนั่นเอง
- ที่ดินของวัดแต่อยู่นอกเขตวัดออกไป ที่เรียกว่า ที่ธรณีสงฆ์
- ที่ดินอันงอกงามต่อเติม จากที่ดินเดิมของวัด
- ที่ดินที่ผู้บริจาคยกให้แก่ผลประโยชน์ ที่เรียกว่า ที่กัลปนา

เมื่อวัดได้มาซึ่งที่ดินจากผู้ใด ให้ขอรับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

มาจากผู้นั้นด้วย

เอกสารสำนักงานศาสนสมบัติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

3. เมื่อได้หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินมาแล้ว

การปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัด

- ถ้าเป็นโฉนด ให้นำไปขอจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด
- ถ้าเป็น น.ส.3 (หนังสือ.....รับรองการทำประโยชน์) ให้นำไปขอ

จดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ

- ถ้าเป็นเอกสารอย่างอื่น เช่น ส.ค.1 (แบบแจ้งครอบครองที่ดิน) ทางวัด
ไม่แน่ใจว่าจะใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ และจะอย่างไรต่อไป ให้หารือทางอำเภอ
หรือจังหวัด หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดูก่อน

4. โฉนดที่ดิน กี่ดี น.ส.3 กี่ดี เอกสารสำคัญเกี่ยวกับที่ดินกี่ดี เมื่อจดทะเบียนแล้ว

ให้วัดลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดในประเภทอสังหาริมทรัพย์ แล้วนำหนังสือแสดง
กรรมสิทธิ์ที่ดินเหล่านั้น ไปฝากไว้กับหน่วยราชการ คือ

- วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้นำไปฝากไว้ ณ สำนักงานพระพุทธ
ศาสนาแห่งชาติ
- วัดในเขตจังหวัดอื่น ให้นำไปฝากไว้ ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นั้น
การนำหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินไปฝากตามข้อนี้ หน่วยราชการที่รับฝากจะ
ต้องออกหนังสือรับฝากมอบให้แก่วัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน ถ้าวัดยังไม่ได้รับก็ให้ทวงถาม
แล้วนำหนังสือตอบรับนั้นไปเก็บไว้ที่วัดต่อไป

การจำหน่ายทรัพย์สินของวัดออกจากทะเบียน

5. คำว่า “จำหน่าย” ในกฎกระทรวงข้อนี้มีได้หมายความว่าขายไป

แต่หมายความว่า

จำหน่ายทรัพย์สินทั้งหมดสภาพเป็นศาสนสมบัติของวัดแล้วออกจากทะเบียนยกตัว
อย่าง เช่น

- เสนาสนะ ที่ถูกรื้อถอนหมดสภาพเดิม
- เสนาสนะ ที่ถูกไฟไหม้
- รถ เรือ ที่เสียหายใช้การไม่ได้
- ที่ดินที่ถูกโอนไปจากวัดโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา

เอกสารสำนักงานศาสนสมบัติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

- ที่ดินที่ถูกระแสน้ำเซาะขาดหายไป
- ทรัพย์สินถูกโจรผู้ร้ายขโมยไป

ฯลฯ

การจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินของวัด

6. เมื่อจำหน่ายทรัพย์สินของวัดก็ให้ลงรายการในทะเบียน โดยลงในช่องรายการ การจำหน่าย แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินอันมีค่ามาก นอกจากจะจำหน่ายออกจากทะเบียน แล้ว หากมีเอกสาร การเจรจาตกลงใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรจำหน่ายนั้น ก็ให้เก็บรักษาไว้ เพราะอาจมีการตรวจสอบในภายหลังว่า ผู้จำหน่ายได้จำหน่ายไปโดยชอบด้วย พระวินัย กฎหมาย และคำสั่งของคณะสงฆ์หรือไม่
7. การจำหน่ายที่ดินของวัด โดยเฉพาะการ โอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) วัดจะต้องรายงานขึ้นไปตามลำดับชั้น จนถึงมหาเถรสมาคม และเมื่อออกเป็นพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาให้โอนแล้ว จึงจะ จำหน่ายจากทะเบียนได้
8. ข้อควรระวังสำหรับกฎกระทรวงข้อนี้ ทรัพย์สินอันมีค่าของวัดทุกอย่าง จะต้อง มีรายการในทะเบียนทั้งสิ้น การละเว้น ไม่จดทะเบียนย่อมเป็นความผิด นอกจากนี้ การละเลยจำหน่ายทรัพย์สินที่สิ้นสภาพแล้วออกจากทะเบียน ถ้ามีการตรวจสอบ ขึ้นความผิดย่อมตกอยู่กับเจ้าอาวาส

เอกสารสำนักงานศาสนสมบัติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ทรัพย์สินแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. สังกหามิทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- ประเภทการเงิน ได้แก่ บัญชีเงินฝากต่างๆ เช่น บัญชีเงินกองทุนบูรณะพระอุโบสถ
- ประเภทสิ่งของมีค่า เช่น พระพุทธรูป, โต๊ะ, เก้าอี้, ชุดครัวแบบ, พัดลม, โทรทัศน์, รถยนต์
- ประเภทเบ็ดเตล็ด เช่น เครื่องครัว ของใช้ต่างๆ

2. อสังหามิทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- ประเภทที่ดิน ได้แก่ เอกสารสิทธิในที่ดินต่างๆ
- ประเภทศาสนาสงฆ์ก่อสร้างต่างๆ, เช่น โบสถ์, วิหาร, ศาลาการเปรียญ, กุฏิ, หอดฉัน, หอระฆัง

การบันทึกรายการทรัพย์สินลงในสมุดทะเบียนทรัพย์สินของวัด (ทส.ว)

- ช่องที่ 1 การกำหนดเลขที่ทรัพย์สิน (ทส.ว)
ให้ใช้ชื่อของวัดแล้วตามด้วยลำดับที่ของทรัพย์สินของแต่ละประเภท พร้อมปี พ.ศ. เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง ทรัพย์สินลำดับที่ 1 ปี 2545 จะเป็น ทส. 00145
- ช่องที่ 2 วันเดือนปีที่ลงทะเบียนในกรณีที่ไม่เคยจัดทำทะเบียนทรัพย์สินมาก่อน ให้ถือทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนแล้ว เสมือนเกิดขึ้นในวันที่จัดทำทะเบียน ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาในภายหลังจากวันที่จัดทำทะเบียนทรัพย์สินแล้ว ให้บันทึกตามวัน เวลา ที่ได้มาจริง
- ช่องที่ 3 รายการทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์สินต่างๆ ที่จดทะเบียน
- ช่องที่ 4 จำนวน หรือเนื้อที่ - จำนวนเงิน
- จำนวนเนื้อที่
- ช่องที่ 5 หนังสือสำคัญแสดงสิทธิ์ - โฉนด
- น.ส. 3 ก
- ส.ค. 1
- ช่องที่ 6 ทรัพย์สินรายนี้อยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด ในกรณีเป็นที่ดินให้บันทึกตามรายละเอียดที่ปรากฏในโฉนด
- ช่องที่ 7 รายการจำหน่าย - วัน เดือน ปี คือ วันที่วัดทำการจำหน่ายทรัพย์สินออกจากทะเบียน
- จำนวนที่จำหน่าย
- เหตุในการจำหน่าย เช่น ไฟไหม้, ถูกเวนคืน, สูญหาย, ซ้ำรุก
- ช่องที่ 8 หมายเหตุ - ใช้บันทึกรายการเพิ่มเติมเพื่อขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1. ประเภทการเงิน

1. เงินกองทุนบูรณะพระอุโบสถ นำฝากธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขากระทรวงศึกษาธิการ เลขที่บัญชี 059-1-21198-4 จำนวน 500,000 บาท

2. เงินค่าผาติกรรมที่ดินวัด.....นำฝากธนาคารออมสิน สาขาบางลำภู เลขที่ 00-0007-20-030865-2 จำนวน 10,000,000 บาท

3. เงินกองทุนพัฒนาศูนย์เด็กอ่อนก่อนเกณฑ์วัด.....นำฝากธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาเพชร เลขที่ 020-1-03415-9 จำนวน 200,000 บาท

2. ประเภทสิ่งของมีค่า

1. พระพุทธรูปปางมารวิชัย	จำนวน 1 องค์
2. พระประธานในพระอุโบสถ	จำนวน 1 องค์
3. พัดลม	จำนวน 10 ตัว
4. ตู้เหล็ก	จำนวน 5 ตู้
5. โทรทัศน์	จำนวน 3 เครื่อง
6. โคมไฟ	จำนวน 5 โคม
7. รถยนต์	จำนวน 1 คัน

3. ประเภทเบ็ดเตล็ด ได้แก่ สิ่งของต่างๆ ในวัด เช่น ถ้วย, ขาม, ซ้อน, หม้อ, ทัพพี, ตะหลิว, เคาแก้ว

4. ประเภทที่ดิน

1. โฉนดเลขที่ 1111 แขวง..... เขต..... กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 10 ตารางวา เป็นที่ตั้งวัด นางมา คำดี บริจาคให้สร้างวัด

2. โฉนดเลขที่ 2222 แขวง..... เขต..... กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 10 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา เป็นที่ธรณีสงฆ์ นายบุญ บารมี บริจาคให้วัดมหาผลประโยชน์บำรุงพระศาสนา

3. น.ส. 3 ก เลขที่ 3456 แขวง..... เขต..... กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา นางสม บุญมาก บริจาคให้วัด

5. ประเภทเสนาสนะสิ่งก่อสร้าง

1. พระอุโบสถ	จำนวน 1 หลัง
2. กุฏิต่างๆ ภายในวัด	จำนวน 15 หลัง
3. ศาลาการเปรียญ	จำนวน 1 หลัง
4. หอดฉัน	จำนวน 1 หลัง
5. หอระฆัง	จำนวน 1 หลัง
6. วิหารคด	จำนวน 1 หลัง
7. พระธาตุ.....	จำนวน 1 หลัง
8. แท็งค์กักเก็บน้ำฝน	จำนวน 5 แท็งค์
9. ห้องน้ำ-ห้องส้วมชาย หญิง	จำนวน 15 ห้อง

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทศ.ว.)

1 เลขที่ ทรัพย์สิน (ทศ.ว.)	2 วันเดือนปี ลงทะเบียน	3 รายการทรัพย์สิน	4 จำนวน หรือ เนื้อที่	5 หนังสือสำคัญ เลข กรรมสิทธิ์	6 ทรัพย์สินรายปี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	7 รายการจำหน่าย			8 หมายเหตุ	ศบว.1
						วันเดือนปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย		

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

ศปว.1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

ฉบับ 1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

(ทส.ว.)

สว 1

เลขที่ ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนี ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่ จำหน่าย	เหตุในการ จำหน่าย	

ทะเบียนทรัพย์สินของวัด

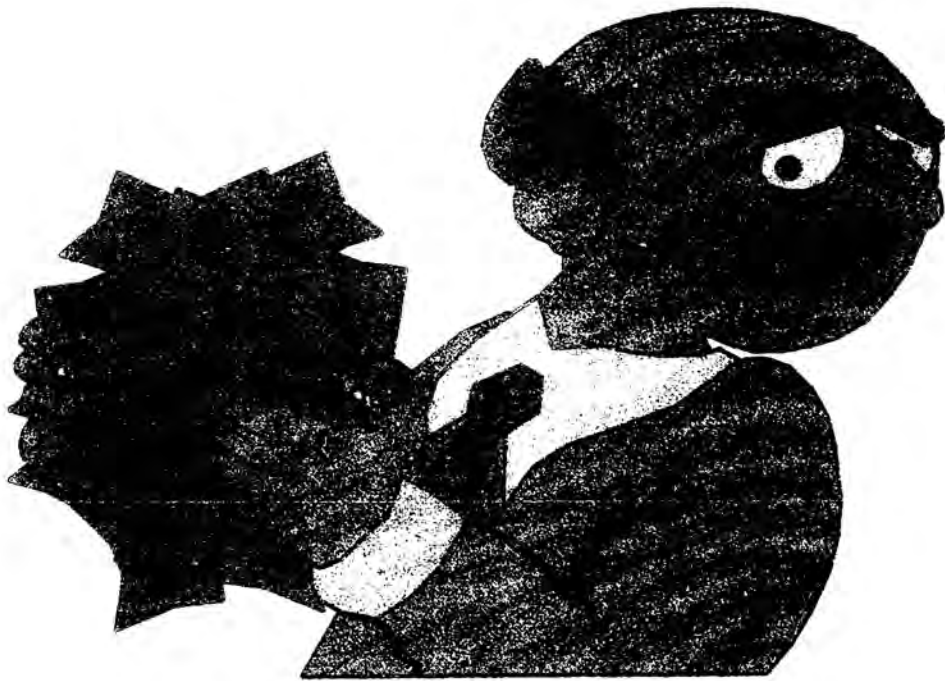
(ทส.ว.)

พบ 1

เลขที่ทรัพย์สิน (ทส.ว.)	วัน เดือน ปี ลงทะเบียน	รายการทรัพย์สิน	จำนวน หรือ เนื้อที่	หนังสือสำคัญ แสดง กรรมสิทธิ์	ทรัพย์สินราชนัด ตั้งอยู่ ณ ตำบล อำเภอ จังหวัด	รายการจำหน่าย			หมายเหตุ
						วัน เดือน ปี	จำนวนที่จำหน่าย	เหตุในการจำหน่าย	

การจัดทำบัญชี

รายรับ - รายจ่ายของวัด

การจัดทำบัญชีวัดและทรัพย์สินของวัด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น กิจการและทรัพย์สินของนิติบุคคล ซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองดูแลก็คือเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อ 6 “ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับ จ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง” และข้อ 8. “ให้กรมการศาสนา กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัด เกี่ยวกับการ ดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้” โดยกฎกระทรวงข้อนี้ กรมการศาสนาได้กำหนดแบบพิมพ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้วัดใช้ ดังต่อไปนี้

1. ทะเบียนทรัพย์สินของวัด
2. ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์
3. ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย
4. แบบสัญญาต่าง ๆ
5. บัญชีรับจ่ายเงิน
6. บัญชีงบประมาณ
7. ใบเสร็จรับเงิน
8. กระดาษเขียนแผนผังวัด

ดังนั้น ตามข้อ 8. ดังกล่าว ตามที่กำหนดไว้ยังขาดบัญชีที่จำเป็นต้องใช้คือ สมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท เพราะตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ข้อ 5. “การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคล ที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด” ต่อมาในปี 2542 กรมการศาสนาได้กำหนดแบบบัญชีขึ้นอีก 2 เล่ม คือ

1. สมุดเงินสด
2. บัญชีแยกประเภท

ดังนั้น แบบบัญชีที่วัดจำเป็นต้องมี

1. สมุดเงินสด
2. บัญชีแยกประเภท
3. บัญชีรับจ่ายของวัด
4. งบปีแสดงรายรับรายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี

ทะเบียนที่วัดจำเป็นต้องมี

1. ทะเบียนทรัพย์สินของวัด
2. ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์
3. ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย

การจัดทำบัญชีวัดนั้น

1. วัดจะต้องแยกเงินของวัดออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดประโยชน์ของวัด เช่น เงินค่าเช่า ค่าผัดกรรม ดอกเบี้ย ส่วนลด เงินค่าบำรุง เงินค่าขายสิ่งของ เงินค่าชดเชย และเงินค่าปรับ และเงินใด ๆ ที่เป็นส่วนที่งอกเงยขึ้นจากศาสนสมบัติของวัด

1.2 เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บริจาคเป็นค่ากัศดาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าก่อสร้างถาวรของเจ้าภาพ เงินบำรุงพระอาพาธ และเงินอื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้

ส่วนเงินงบใดที่มีผู้บริจาคให้แก่วัด เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากวัด จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ต้องนับว่าเป็นเงินผลประโยชน์ของวัดทั้งสิ้น และผู้ใดจะอ้างเอาจำนวนเงินที่ตนบริจาคทำบุญกับวัดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนหรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแลกเปลี่ยน เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากวัดหาได้ไม่ (เช่น การขอลดค่าเช่า ค่าบำรุงจากการเช่าที่วัด เพราะอ้างว่าผู้นั้นเคยทำบุญกับวัดมา)

การรับเงินผลประโยชน์และเงินการกุศลวัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน ทุกครั้ง ทุกรายการ เมื่อออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงินแล้ว วัดจะออกใบอนุโมทนาอีกต่างหากหรือไม่ก็แล้วแต่ทางวัดจะเห็นสมควร ใบเสร็จรับเงินให้ใช้แบบของกรมการศาสนา

2. เงินผลประโยชน์ของวัด ให้วัดเก็บไว้ได้ 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน)

เป็นอย่างมาก ส่วนที่เกินจาก 3,000 บาท ไปเท่าไรให้นำฝากไว้กับหน่วยราชการ ดังต่อไปนี้คือ

1. กรมการศาสนา
2. อำเภอ ที่วัดนั้นตั้งอยู่
3. จังหวัดที่วัดนั้นตั้งอยู่ หรือ
4. ธนาคาร

หากการนำฝากหน่วยงานดังกล่าวไม่สะดวก จะนำฝากไว้กับนิติบุคคลก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อนจึงนำฝาก

วิธีเสนอขอรับความเห็นชอบ ให้วัดทำหนังสือระบุชื่อนิติบุคคลที่วัดประสงค์จะนำเงินฝาก ระบุจำนวนเงินที่จะนำฝาก ระบุจำนวนดอกผลที่วัดจะพึงได้จากการนำฝาก และให้ส่งตราสารของนิติบุคคลนั้นไปด้วย ซึ่งการขอรับความเห็นชอบจากกรมการ ศาสนาดังกล่าว หมายถึงการเปิดบัญชีครั้งแรกเท่านั้น เมื่อวัดจะนำฝากเพิ่มเติม ไม่ต้องขอความเห็นชอบอีก

ในการเปิดบัญชีเงินฝาก ในการทำใบนำส่งเงินฝากแต่ละคราวก็ดี ให้ระบุชื่อบัญชีว่า “เงินของวัด.....” ห้ามฝากในนามบุคคล หรือระบุชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นเจ้าของเงิน

ในกรณีที่ฝากเงินไว้กับธนาคาร ให้ระบุชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินไว้อย่างน้อย 3 คน คือ

1. เจ้าอาวาส
2. ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง
3. ผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นสมควร

แต่การส่งจ่ายให้ลงนามในเช็คส่งจ่ายพร้อมกัน โดยมีเจ้าอาวาสลงนามด้วย ทุกครั้ง จึงถอนเงินได้

3. เงินการกุศล การดูแลรักษาตลอดจนการใช้จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามความประสงค์ ไว้อย่างชัดเจนว่า จะให้เก็บรักษาที่ไหน อย่างไร วัดก็อาจปฏิบัติเช่นเดียวกับการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์โดยอนุโลม

4. การจัดทำบัญชีวัด จะต้องปฏิบัติดังนี้

4.1 การทำบัญชี จะต้องเป็นรอบระยะเวลา 1 ปีปฏิทิน โดยเริ่มจาก 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของทุกปี

4.2 บัญชีวัดที่ให้จัดทำนั้น มีสมุดเงินสดและบัญชีแยกประเภทเพียง 2 เล่ม

4.3 สมุดเงินสดจะใช้บัญชี 3 ช่อง โดยมีช่องรายรับ รายจ่าย และคงเหลือ วัดจะต้องยกยอดเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม ของปีที่แล้ว ยกมาเป็นเงินสดคงเหลือยกมา ณ 1 มกราคม ของปีที่ทำบัญชี และการลงบัญชีเงินสดจะต้องลงทุกวัน ในวันที่มีการรับ จ่ายเงิน จนถึงสิ้นเดือนแต่ละเดือน ก็ให้รวมยอดทุกสิ้นเดือน และบวกเลขรวมยอดทุกเดือนเป็นช่องรวมแต่ต้นปี การที่ลงบัญชีสมุดเงินสดเพื่อให้ทราบว่ามีเงินสดคงเหลือ ในมือเท่าไร

4.4 หลังจากลงบัญชีในสมุดเงินสดแล้ว จะต้องทำรายการรับ และจ่ายทุกรายการ ไปลงบัญชีในบัญชีแยกประเภท โดยแยกประเภทของเงินที่รับ และเงินที่จ่ายไปด้วยว่ามีรายรับ รายจ่าย แต่ละประเภทเท่าไร และรวมยอดแต่ละเดือนของรายรับและรายจ่ายแต่ละประเภทว่ามีเท่าไรและให้รวมยอดแต่ละเดือนเป็นยอดรวมแต่ต้นปี เพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานบัญชีรับจ่ายในทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง และรายงานบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ 1 ครั้ง

4.5 เมื่อจัดทำบัญชีโดยสมุดบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภทให้เป็นปัจจุบันแล้ว ให้วัดเก็บรักษาไว้ที่วัด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ขอเป็นวัดพัฒนา และเมื่อมีชาวบ้านมาร้องเรียนเรื่องการเงินของวัด

4.6 เมื่อจัดทำบัญชีวัดทั้ง 2 เล่มแล้ว ให้วัดนำตัวเลขรายละเอียดของรายรับแต่ละประเภท รายจ่ายแต่ละประเภท ในแต่ละเดือนจัดทำรายงานบัญชีรายรับ รายจ่ายของวัด เพื่อส่งสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในทุก 1 เดือน และจัดทำงบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ 1 ครั้ง โดยส่งรายงานไปยังสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

4.7 หน้าบัญชีในสมุดเงินสด ให้ใช้หน้าบัญชีในบัญชีแยกประเภท เช่น รายรับเงินบริจาค ที่ใส่สมุดเงินสดหน้า 1 ก็ให้ใส่ตัวย่อเป็นหน้าบัญชี ย.1 ในสมุดเงินสด และในบัญชีแยกประเภท หน้าบัญชีให้ใส่ ง.ส.1 คือยกมาจากสมุดเงินสดหน้า 1

4.8 การลงบัญชีในสมุดเงินสดและบัญชีแยกประเภท จะต้องนำเลขที่ใบเสร็จรับเงินและจ่ายเงิน มาลงบัญชีทุกครั้ง

เมื่อเจ้าอาวาสได้มอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดทำบัญชีแล้ว ความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสยังไม่สิ้นสุด เจ้าอาวาสจะต้องตรวจตราดูแลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีด้วยว่าได้ปฏิบัติโดยเรียบร้อยและถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง ระยะเวลาที่เจ้าอาวาสจะตรวจ ควรตรวจทุกเดือนไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป นอกจากนี้ยังตรวจได้เสมอ ในเมื่อมีความประสงค์จะตรวจ เมื่อเจ้าอาวาสได้ตรวจบัญชีถึงหน้าใดแล้ว ก็ให้ลงบันทึกไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของหน้าบัญชีนั้นว่า “ตรวจแล้ว” พร้อมกับลงนามและวันที่ตรวจกำกับไว้ด้วย ในการตรวจตราดูแลบัญชี เจ้าอาวาสอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่น ที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนก็ได้

การตรวจบัญชีนั้น จะต้องตรวจสอบหลักฐานในการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน โดยเอาเลขที่ของใบเสร็จรับเงินมาลงบัญชีด้วย แต่บางครั้งวัดจะจ่ายเงินค่าจ้างคนงาน ซึ่งยากที่จะเรียกได้ วัดจะต้องทำหลักฐานให้เซ็นหรือใช้ใบสำคัญรับเงินก็ได้บางครั้ง เช่น วัดจ่ายค่าเช่ารถยนต์ หรือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ซึ่งไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินได้ ก็ต้องใช้ใบสำคัญรับเงินแทน

5. การจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน

การลงทะเบียนทรัพย์สินของวัด เช่น วัดซื้อครุภัณฑ์มาใช้ในวัด หรือมีผู้บริจาคให้วัด ก็ต้องแยกประเภททรัพย์สินแต่ละอย่าง เช่น โต๊ะขนาดต่าง ๆ ก็ต้องแยกตามขนาดด้วย และเก้าอี้ก็ต้องแยกขนาดเก้าอี้ และให้รหัสของทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้ และพันทักษะของทรัพย์สินแต่ละประเภท เพื่อสะดวกในการบันทึกบัญชีทรัพย์สินของวัด และเมื่อมีการจำหน่ายทรัพย์สินก็ต้องนำมาลงในบัญชีที่บันทึกไว้ว่าได้มีการจำหน่ายเพราะสาเหตุใด

ใบสำคัญรับเงิน

ที่
วัด.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เจ้าพระเจ้า..... บ้านเลขที่.....

ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... ได้รับเงินจาก วัด.....

สังฆการค่อ ไปนี้

รายการ	จำนวนเงิน
รวมเงิน	

รวมทั้งสิ้น (ตัวอักษร).....

(ลงชื่อ)..... ผู้รับเงิน

(ลงชื่อ)..... ผู้จ่ายเงิน

..... ✓..... ✓.....

วัดเทพประสิทธิ์ มีรายการบัญชีประจำเดือน มกราคม 2542 ดังนี้

1 มกราคม 2542	ยอดเงินสด ยกมา	120,000	บาท
1 มกราคม 2542	ยอดเงินฝากธนาคาร ยกมา	525,000	บาท
แยกเป็นรายละเอียด ดังนี้			
1.	เงินฝากประจำ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	400,000	บาท
2.	เงินฝากออมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	125,000	บาท
1 มกราคม 2542	พันธบัตรรัฐบาล จำนวน	2,500,000	บาท
2 มกราคม 2542	วัดรับค่าเช่าที่ดินของวัด จำนวนเงิน	135,000	บาท
3 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าไฟฟ้า ประจำเดือน ธันวาคม 2541 จำนวนเงิน	4,500	บาท
4 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าโทรศัพท์ ประจำเดือน ธันวาคม 2541 จำนวนเงิน	2,000	บาท
5 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าธรรมเนียมจากการให้เช่าที่วัด จำนวนเงิน	57,000	บาท
6 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าบำรุงจากการให้เช่าที่วัด จำนวนเงิน	215,000	บาท
7 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินบริจาจากจากผู้บริจาคให้วัด จำนวนเงิน	24,500	บาท
8 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินจากการขายทรัพย์สินที่ชำรุดแล้ว จำนวนเงิน	15,300	บาท
9 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าก่อสร้างซ่อมแซมกุฏิให้แก่ผู้รับเหมา จำนวนเงิน	40,000	บาท
10 มกราคม 2542	วัดได้รับนิลยภัตของพระทั้งวัด เป็นเงิน	54,000	บาท
11 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าภาษีโรงเรือนสำหรับที่ดินของวัดให้เขต สำหรับภาษีโรงเรือนปี 2541 เป็นเงิน	150,000	บาท
12 มกราคม 2542	วัดได้รับดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จากเงินฝากประจำ เป็นเงิน	10,300	บาท
17 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าจ้างคนงานสำหรับดูแลรักษาความสะอาดของวัด เป็นเงิน	1,000	บาท
18 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินบริจาคจากนางทรัพย์ ใจเย็น เป็นเงินสด	100,000	บาท
19 มกราคม 2542	วัดได้รับดอกเบี้ยพันธบัตร เป็นเงินสด จำนวน และวัดได้นำฝากธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ประเภทฝากเผื่อเรียกแล้ว	120,000	บาท
20 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายค่าเช่ารถยนต์สำหรับพระที่ไปติดต่องานให้กับวัด เป็นเงิน	500	บาท
22 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าหนังสือพิมพ์รายวัน ประจำเดือนธันวาคม 2541 เป็นเงิน	300	บาท
23 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ สำหรับที่ใช้ในกิจการของวัด เป็นเงิน	1,200	บาท
24 มกราคม 2542	วัดได้จ่ายเครื่องดื่มสำหรับงานฉลองสมโภชน์ ประจำปีของวัด เป็นเงิน	400	บาท
25 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าเช่าที่ออกร้านในงานฉลองสมโภชน์ ประจำปีของวัด เป็นเงิน	5,000	บาท
26 มกราคม 2542	วัดได้รับเงินค่าติดกัมพูชาเทศน์ เป็นเงิน	3,540	บาท
27 มกราคม 2542	วัดได้เงินจากการขายกระดาษหนังสือพิมพ์ จำนวน	470	บาท
28 มกราคม 2542	วัดจ่ายค่าขนขยะให้แก่เขต ประจำเดือนธันวาคม 2541 เป็นเงิน	100	บาท
28 มกราคม 2542	วัดจ่ายเงินซื้อเครื่องกระจายเสียง 1 ชุด จำนวนเงิน	30,000	บาท

สมุดเงินสด

หน้า 1

เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				120,000 -
	2	ค่าเช่าที่ดิน	บ.1	135,000 -		255,000 -
	3	ค่าไฟฟ้าเดือน ธันวาคม 2541	บ.2		4,500 -	250,500 -
	4	ค่าโทรศัพท์เดือน ธันวาคม 2541	บ.3		2,000 -	248,500 -
	5	ค่าธรรมเนียมจากการให้เช่า	บ.4	57,000 -		305,500 -
	6	ค่าบำรุงจากการให้เช่าที่วัด	บ.5	215,000 -		520,500 -
	7	เงินบริจาคน	บ.6	24,500 -		545,000 -
	8	รับเงินจากการขายทรัพย์สินที่ชำรุด	บ.7	15,300 -		560,300 -
	9	ค่าก่อสร้างซ่อมแซมกุฏิ	บ.8		40,000 -	520,300 -
	10	ค่านิตยภัตของพระทั้งวัด	บ.9	54,000 -		574,300 -
	11	ค่าภาษีโรงเรือน	บ.10		150,000 -	424,300 -
	17	ค่าจ้างคนทำความสะอาด	บ.11		1,000 -	423,300 -
	18	เงินบริจาคน	บ.6	100,000 -		523,300 -
	19	คอกเบี้ยรับจากพันธบัตรเป็นเงินสด	บ.12	120,000 -		643,300 -
	19	นำฝากคอกเบี้ยเข้าบัญชี ช.กรุงเทพฯ - ประเภทออมทรัพย์	บ.13		120,000 -	523,300 -
	20	ค่าเช่ารถยนต์	บ.14		500 -	522,800 -
	22	ค่านั่งสือพิมพ์เดือน ธันวาคม 2541	บ.11		300 -	522,500 -
	23	ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	บ.11		1,200 -	521,300 -
	24	ค่าเครื่องพิมพ์	บ.11		400 -	520,900 -
	25	ค่าเช่าหอออกงาน	บ.1	5,000 -		525,900 -
	26	ค่าศึกษาค้นเทศน์	บ.6	3,540 -		529,440 -
	27	ค่าขายกระดาษหนังสือพิมพ์	บ.7	470 -		529,910 -
	28	ค่าขนส่งใบเชก เดือน ธันวาคม 2541	บ.11		100 -	529,810 -
	28	ซื้อเครื่องขยายเสียง 1 ชุด	บ.15		30,000 -	499,810 -
		รวมเดือนนี้		729,810 -	350,000 -	499,810 -
		รวมทุกเดือน		729,810 -	350,000 -	499,810 -

วัน เดือน ปี		เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายวัน		รายจ่าย		ยอดคงเหลือ	
	ปี									
มกราคม	1		ขอยกยคมา						-	-
	2		วัดรับค่าเช่าที่ดินของวัด	งส.1	135,000	-			135,000	-
	25		รับค่าเช่าที่ออกงานงานฉลองสม- โภชน์	งส.1	5,000	-			140,000	-
			รวมเดือนนี้		140,000	-			140,000	-
			รวมทุกปี		140,000	-			140,000	-

ค่าไฟฟ้า

หน้า 2

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1		ยอดยกมา				-	-
	3		เงินสด (จ่ายค่าไฟฟ้าเดือน ธันวาคม 2541)	งค.1		4,500 -	4,500 -	-
			รวมเดือนนี้			4,500 -	4,500 -	-
			รวมแต่ต้นปี			4,500 -	4,500 -	-

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
254๕		ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1		ยอดยกมา				
	4		เงินสด (จ่ายค่าโทรศัพท์เดือน ธันวาคม 2541)	งส.1		2,000 -	2,000 -
			รวมเดือนนี้			2,000 -	2,000 -
			รวมแต่ต้นปี			2,000 -	2,000 -

ค่าธรรมเนียมจากการให้เช่าที่วัด

วัน เดือน ปี 2542		เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
มกราคม	1		ชดชยกมา				-	-
	5		เงินสด (รับเงินค่าธรรมเนียม)	งต.1	57,000 -		57,000	-
			รวมเดือนนี้		57,000 -		57,000	-
			รวมแต่ต้นปี		57,000 -		57,000	-

ค่าบำรุงอภการให้เช่าที่ดิน

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1		ยอดยกมา				-	-
	6		เงินสด (รับเงินค่าบำรุงจากการให้เช่าที่)	ร.ส.1	215,000	-	215,000	-
			รวมเดือนนี้		215,000	-	215,000	-
			รวมแต่ต้นปี		215,000	-	215,000	-

เงินบริจาค

หน้า ๖

วัน เดือน ปี 254๒	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
มกราคม	1	ชดชกมา				- -
	7	เงินสด (รับเงินบริจาค)	งต.1	24,500 -		24,500 -
	18	เงินสด (รับเงินบริจาค)	งต.1	100,000 -		124,500 -
	26	เงินสด (รับเงินค่าติดกัณฑ์เทศน์)	งต.1	3,540 -		128,040 -
		รวมเดือนนี้		128,040 -		128,040 -
		รวมแ่ต้นปี		128,040 -		128,040 -

เงินจากการขายทรัพย์สินที่ชำรุดและหนังสือพิมพ์

หน้า ๗

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				- -
	8	เงินสด (รับเงินจากการขาย ทรัพย์สินชำรุด)	งส.1	15,300 -		15,300 -
	27	เงินสด (รับเงินจากการขายกระดาษ หนังสือพิมพ์)	งส.1	470 -		15,770 -
		รวมเดือนนี้		15,770 -		15,770 -
		รวมแต่ต้นปี		15,770 -		15,770 -

ท่าซ่อมแซมภูฏี

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ขอคชกมา				- -
	9	เงินสด (จ่ายค่าก่อสร้างท่าซ่อมแซมภูฏี)	งส.1		40,000 -	40,000 -
		รวมเดือนนี้			40,000 -	40,000 -
		รวมแต่ต้นปี			40,000 -	40,000 -

เงินนิตยภัต

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ		รายจ่าย		ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี						
มกราคม	1		ขอคบบมา						-	-
	10		เงินสด (รับเงินนิตยภัต)	งส.1	54,000	-			54,000	-
			รวมเดือนนี้		54,000	-			54,000	-
			รวมแต่ต้นปี		54,000	-			54,000	-

ค่าภาษีโรงเรือนสำหรับที่ดิน

วัน เดือน ปี		เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
2542		ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1		ขอชงมา				-	-
	11		เงินสด (จ่ายค่าภาษีโรงเรือน)	งส.1		150,000 -	150,000	-
			รวมเดือนนี้			150,000 -	150,000	-
			รวมแต่ต้นปี			150,000 -	150,000	-

ค่าใช้จ่ายเปิดเตล็ด

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ยอดยกมา				- -
	17	เงินสด (จ่ายค่าจ้างคนงาน รักษาความสะอาด)	งส.1		1,000 -	1,000 -
	22	เงินสด (จ่ายค่านั่งสือพิมพ์)	งส.1		300 -	1,300 -
	23	เงินสด (จ่ายค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์)	งส.1		1,200 -	2,500 -
	24	เงินสด (จ่ายค่าเครื่องคืม)	งส.1		400 -	2,900 -
	28	เงินสด (จ่ายค่าขนขยะให้เขต	งส.1		100 -	3,000 -
		รวมเดือนนี้			3,000 -	3,000 -
		รวมแค่คั้นปี			3,000 -	3,000 -

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (ฝากประจำ)

วัน เดือน ปี 2542	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
มกราคม	1	ยอดยกมา				400,000 -
	12	ดอกเบี้ยรับ (รับจากธนาคารและ สมทบฝากต่อ)		10,300 -		410,300 -
		รวมเดือนนี้		10,300 -		410,300 -
		รวมแต่ต้นปี		410,300 -		410,300 -

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (ฝากเผื่อเรียก)

วัน เดือน ปี 2542	เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
มกราคม	1	ยอดยกมา				125,000 -
	19	เงินสด (รับดอกเบี้ยจากพันธบัตร เป็นเงินสดและนำฝากธนาคาร)	ฝ.1	120,000 -		245,000 -
		รวมเดือนนี้		120,000 -		245,000 -
		รวมแต่ต้นปี		245,000 -		245,000 -

ดอกเบี้ยรับจากธนาคาร

วัน เดือน ปี		เลขที่ ใบเสร็จ	รายการ	หน้า บัญชี	รายรับ		รายจ่าย		ยอดคงเหลือ	
2542										
พฤษภาคม	1		ยอดยกมา						-	-
	12		ธนาคาร (ได้รับดอกเบี้ยและ สมทบฝากต่อ)		10,300	-			10,300	-
			รวมเดือนนี้		10,300	-			10,300	-
			รวมแต่ต้นปี		10,300	-			10,300	-

คอกเบี้ยรับจากพันธบัตร

หน้า 15

วัน	เดือน	ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ	
		2542	ใบเสร็จ		บัญชี				
มกราคม	1			ชดชยกมา				-	-
	19			เงินสด (รับดอกเบี้ยจากพันธบัตร เป็นเงินสด)	งค.1	120,000	-	120,000	-
				รวมเดือนนี้		120,000	-	120,000	-
				รวมแต่ต้นปี		120,000	-	120,000	-

วัน เดือน ปี	เลขที่	รายการ	หน้า	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ
2542	ใบเสร็จ		บัญชี			
มกราคม	1	ขอยกมา				- -
	20	เงินสด (จ่ายค่าเช่ารถยนต์ให้พระ)	งส.1		500 -	500 -
		รวมเดือนนี้			500 -	500 -
		รวมแต่ต้นปี			500 -	500 -

แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา
และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของ
ทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
และพัฒนาคุณภาพชีวิต”

เจ้าหน้าที่สำนักกรรมธิการ ๒

กลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

---

๑. นางสาวรัชณี อังตระกูล	ผู้อำนวยการสำนักกรรมธิการ ๒
๒. นายบำรุง พันธุ์อุบล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๓. นางเยาวลักษณ์ วัฒนาม	วิทยากร ๔
๔. นายสุนทร คงปาน	นิติกร ๓
๕. นายพิสุทธิ ภูทองโปร่ง	นิติกร ๓
๖. นางนงนุช ศीलธร	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๕
๗. นางอุไรพร ตะก้อง	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๓
๘. นายทศพล วงศ์ทอง	คณะทำงานในคณะกรรมการ
๙. นางสาวนุชจรี ชาวแกลง	คณะทำงานในคณะกรรมการ

พิมพ์ที่สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร